

**Dykeri- och bergnings-compagniet til dess
ursprung, fortgång och närvarande skick.
Stockholm, tryckt hos Samuel Rumstedt,
1823.**

Stockholm
1823

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

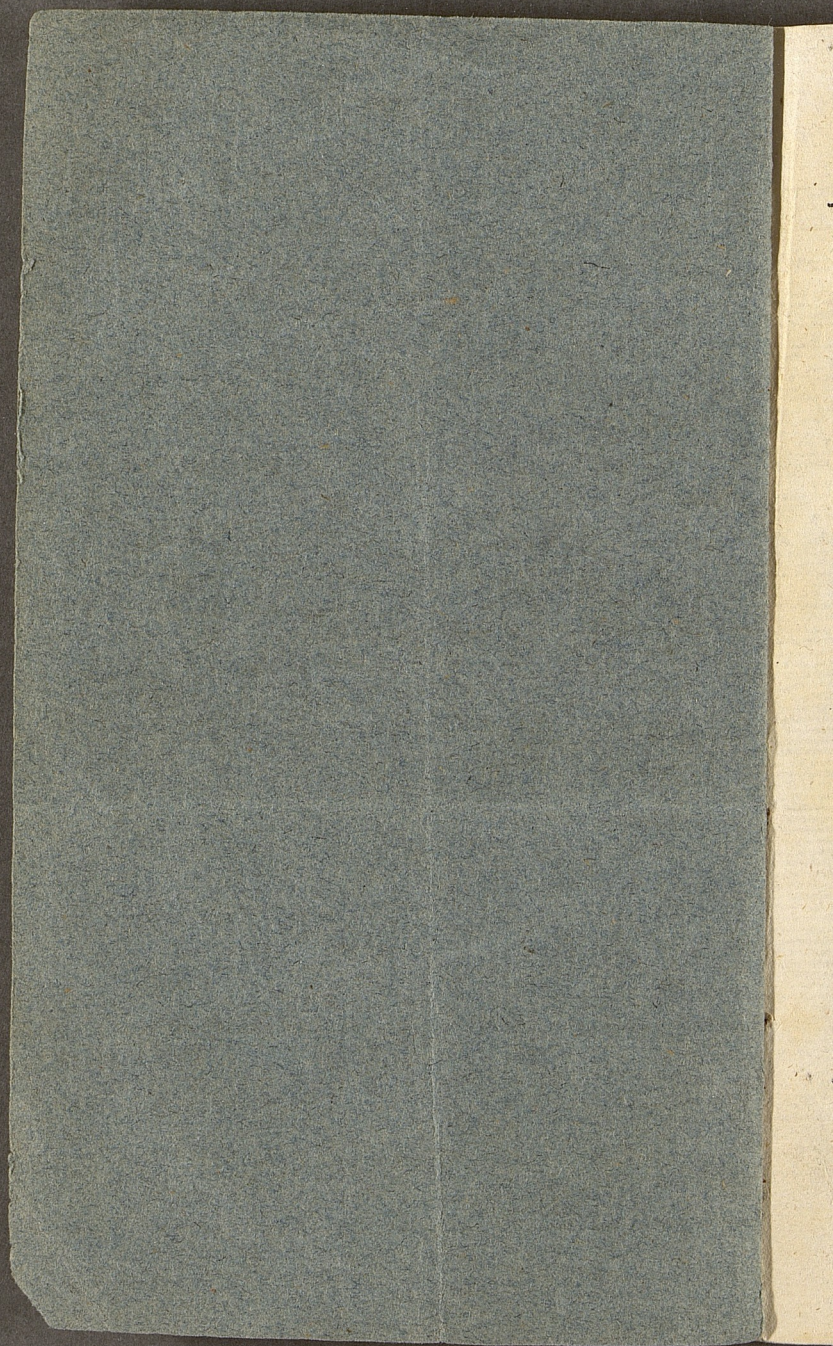
Dykeri -

Sjövät
Bergu - aart
(Ber)

1700 - 1829

1829

54. Saml.
Sjöväs.
Bergn. anst.
(21)
1700-1829

Dykeri- och Bergnings-
Compagniet

til

dess ursprung, fortgång

och

närvarande skick.

STOCKHOLM,
tryckt hos Samuel Rumstedt, 1823.

De la Cour de Bergings

Comptoir

de la Cour de Bergings

de la Cour de Bergings

STOCKHOLM
1828

I
g
v
de
K
m
da
h
fr
up
ty
vo
på
ke
h
Sj
du
fö
de
en
ke

I anledning af hvad et uti Tidningen Argus den Andra N:o 8, infördt utdrag ur Öfverste-Lieutenanten m. m. Hr Blomstedts underdåniga berättelse til Kongl. Maj:t, rörande Kustbevaknings-Expeditionen år 1820, influtit mot Dykeri- och Bergnings-Compagniet, skyndade vi at i Börs-Tidningen bestrida giltigheten af denne Embetsmans yttranden, som, framburna inför sjelfva Konunga-thronen och uptagne med bifall af en rådande opinion, tycktes förutsätta et förhållande, der bevisen voro öfverflödiga. Vi erbjödo oss deremot at på tillförlitliga grunder ådagalägga, det Dykeri-Inrättningen, i det hela betraktad, vore högst gagnelig och välgörande för Rikets Sjöfart, Handel och alla dertil hörande Industriens grenar; och vi anse oss i den här förekommande afhandling hafva fullgjordt detta åliggande. Densamma til en början, endast ämnad för ofvannämde blad, i hvilket den styckewis influtit, under slutet af

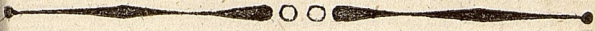
sistlidne och början af innevarande år, hafva vi ansedt särskildt böra utgifvas och underställas den uplysta allmänhetens pröfning; i synnerhet sedan under innevarande Riksmöte, förnyade motioner om uphäfvet af Dykeri- och Bergnings-Compagniet blifvit väckte.

Om vi derföre i detta ämne, hvarom omdömet hittils varit stödt på en förut fattad mening, eller på en för tilfället uprörd känsla, förmått meddela de fullständiga uplysningar, hvarigenom en fördomsfri pröfning först kan tilvägbringas, tro vi oss upfylla en medborgelig pligt, i det vi för utgifvet af en särskild Redaction, af denna Tidnings Artikel, välja en tidpunkt, då ämnet är under det Utskotts behandling, hvartil det blifvit remitteradt, och då hvarje fäderneslandets angelägenhet, företrädesvis af allmänheten med värma omfattas.

Stockholm, April, 1823.

Börs-Tidningens Redaction.

Under de tider då rättsprinciperne ännu voro outvecklade i Samhällsformerna, tilegnade sig Furstar och Länsherrar egande rätten öfver det gods, som genom på sjön timade olyckshändelser, bragtes på stränderna. Denna så kallade Strandrätt, utöfvades i Nordiska Länderna med största stränghet. Om likväl de vexationer hvar-til den föranledde, icke yttrade sig i Sverige på et så förnärmande sätt, som hos Germanerna, der feodalsystemet var mest tryckande, så gifva dock våra häfder anledning til den förmodan, at de sjöfarande, som af olyckan kastades på våra stränder, icke haft skäl at berömma sig öfver en mild behandling. Redan i 13 seklet började likväl Sveriges Regenter, inse rättvisan at äfven i detta hänseende, gifva egande rätten en större helgd, och det privilegium, som Birger Jarl år 1261 tildelade Hamburgerne, at på vissa vilkor återfå strandadt gods, blef rättesnöret för efterkommande Regenter at lemna andra Stater, med hvilka landet stod i handelsförbindelser, enahanda rättigheter; och de på denna anledning af Magnus II, Albrecht, Gustaf I, och Eric XIV utfärdade privilegier eller ingångne tractater, äro grundvalen för den af Konung Carl XI år 1667 utfärdade Sjölag, i hvilken stadgas: "at allt skeppsbru-

tet gods, om det tilhör Sverige eller dess vänner, skall inom natt och år tillställas egarne." — Den fordna Strandrätten hade nu lämnat rum för Bergningsrätten, eller rättigheten "at ur faran rädda det skeppsbrutna godset, at vårda det, och för den använda mödan af egarne fordra belöning"; och i denna af nationerna erkände och utöfvade rätt, se vi hos oss ursprunget til *Dykeri och Bergnings-Compagniet*.

De Privilegier, som voro Hans Albrecht von Treleben med dess Intressenter tildelade, at af sjöbotnen uptaga, hvad som var nedsjunkit och förloradt, äro, så vidt vi kunnat upptäcka, de första stadganden til Dykerikonstens befordran inom landet. Sedan de samma år 1682 tiländalupit; blefvo de på Georg Coberton öfverflyttade, hvilken förmältes ega kännedom om inventioner, som förut icke varit präctiserade, och förunnades, som orden lyda: "at af skeppet Wasan, ännu försöka, om han något mer kan upfiska, efter Treleben det deserterat hafver, hvilket han för sitt eget må behålla, och sig til nytto använda"; och tilläts honom dessutom at, "Dykerikonsten präctisera och fortsätta det bästa han förmådde, der något kunde vara nedsjunkit, private personer tilhörigt, som ingen på år och dag befilitat sig om at uptaga, utan som förloradt lämnat." —

Det synes likväl som denne Coberton icke gjordt vidsträckt bruk af sin rättighet,

eller den med framgång idkat; ty under den 4 Maj 1687 anmälte General-Guvernören i Skåne m. m. Grefve von Ascheberg til Konungen at: "då skepp stranda eller förolyckas vid kusterna, understå skepparne sig at om varornas updykande och bergande öfverenskomma med Danska undersåtare, och förmåler Grefven sig deremot utfärdat förbud, emedan landets egne undersåtare vilja sig det påtaga, och kunna det äfven så väl som främmande åstadkomma," hvarvid tvenne borgare i Helsingborg i sådant afseende omförmälas. Konung Carl XI, som i skrifvelse af den 10 Maj 1688 gillar detta Grefvens förhållande, anbefaller honom, "at vidare uti sådane mål på lika sätt förfara och hålla hand deröfver, at landets undersåtare icke förfördelas." — Fyra år derefter, eller den 26 April 1692, erhöilo på egen ansökning, Borgarne i Helsingborg, Jörgen Jönsson Holst och Sievert Diedrichsen, för sig samt deras efterkommande och medintressenter, Kongl. Privilegium på rättigheten, at i derpåföljande Tio års tid, invid kusterna af Skåne, Halland samt Göteborgs- och Bohus Län, "genom dykande och upfiskande uptaga och berga förolyckade farkoster, skepp, gods och varor, emot en billig och laglikmätig bergare-lön, eller som de med vederbörande derom bäst kunde förenas." I samma Privilegium förekommer til stöd för beviljande deraf: at sökanderne "genom åtskilliga prof i de framlidne åren vist

deras förfarenhet uti detta mål och bragt verket i en temligen god ordning samt icke allenast utstått ganska många faseligheter och äfventyr, utan ock gjort stora och ansenliga bekostningar, så väl på sjelfva inventionen, som ock redskapen och verktygens anskaffande samt underhåll af dertil tjenligt och dugligt folk." Tillika stadgades, at ingen annan egde göra förenämnde personer något intrång, eller hinder vid bergning af strandadt fartyg eller gods; dock tilläts en hvar at vid sådana tillfällen begagna "Kongl. Maj:ts egna dykare och i synnerhet Bromästaren Jöns Möller, hvilka verket äfvenväl ex professo lärt hade och ej skulle genom detta Privilegium från slikt arbete utestängas." Genom Konung Carl XII:s öpna Bref af den 23 April 1698 privilegierades samma Dykeri-Verk för ytterligare 10 år; hvarjemte Kongl. Maj:t, "så väl på det Holst och Diedrichsen detta nyttiga Verket med så mycket bättre eftertryck måtte kunna handtera och befrämja, som äfven dem til heder och hugnad för deras dervid anlagde flit, arbete och omkostnad i Näder tillade dem titel af Inspectorer öfver Dykeriet vid Skåne, Halland, Götheborgs och Bohus Län." Då Dykeri-Verket, efter Inspectorernes död, kommit at någon tid afstadna, inlupo flera klagomål emot dem, som imedertid förrättat bergningen af förolyckade Skepp och varor; dessutom anmärktes at Kronan led förminskning i Tullen, så länge Dykeriet icke

var behörigen idkadt. Dessa omständigheter föranledde år 1709 Kongl. Rådet Grefve Magnus Stenbock, at tils vidare och i öfverensstämmelse med de förra Dykeri-Privilegierna, updraga bergnings-rättigheten åt Die-drichsens Enka, Rådmännen i Helsingborg Johan Köster och Peter Pihl samt Handelsmannen i Malmö Erasmus Cleve. Sedan Die-drichsens Enka med döden afgått, anhöllo de öfrige Dykeri-Intressenterne om Kongl. Maj:ts Nådiga stadfästelse å berörde updrag; hvarefter, under Konungens frånvaro, samtliga hemmavarande Kongl. Råd, uti Öppet Bref den 20 April 1711, med vilkor af Kongl. Maj:ts vidare approbation, förklarade, det sökanderne och deras efterkommande egde at i tio års tid tilgodonjuta de förmåner, som genom 1698 års Privilegium blifvit de förra Dykeri-Inspektorerne tillagde.

Under den 30 Oå. 1716 stadfästade Konung Carl XII de af Rådet för bemalte personer utfärdade Dykeri-Privilegier, som jemväl förlängdes på följande tio år. Kongl. brefvet i detta ämne innehåller äfven det stadgande, at, i fall något af Kronans skepp och farkoster skulle komma at förolyckas, Intressenterne borde, i följd af deras eget erbjudande, endast mot ersättning af deras använde kostnader, gå Kongl. Maj:t och Kronan med deras dykande och arbete tilhanda. *).

*) Följande exempel visa, hvilka förmåner, innan Dykeriet i Sverige infördes, måste beviljas införskrifvæ

För öfrigt blefvo Intressenterne vid samma tillfälle, hugnade med namn och heder af Inspectorer öfver Dykeriet. Samma Privilegier bekräftades til alla delar af Drottning Ulrica Eleonora, den 29 April 1719 och af Konung Fredric, den 6 October 1726, då Octrojtiden ännu vidare utsträcktes til 10 år samt Dykeri-Inspectorens, Dykarens och Gesällens skjuts och dagtractamente bestämdes; hvarförutan Dykeri-Inspectorerne dels blefvo antydde, at, vid förlust af deras Privilegier, sig för ingen undandraga, som deras hjelp kunde behöfva, dels ock ålades, at i Dykeri-konsten lära och undervisa andra, hvilka dertill voro hugade. Redan år 1698 och sedermera hvarje gång Privilegierne förnyades, hade väl Intressenterne begärt utvidgad Dykeri-rätt öfver hela Riket; men det blef dem endast med-

utländske män för uptagandet af förolyckade Kronofartyg:

Enligt et år 1633, af då varande Förmyndare-Regering, med Holländske Skepps-Byggmästaren Cornelius Gerbrandt Hellingsman afslutadt Contract, skulle denne för updykandet af nedsjunkna Örlogs-Skeppet Wasa, upbära hälften af Skeppets värde med 20,000 R:d. — År 1634 ingick samma Regering öfverenskommelse med Capten Fermin Mazalett, at, i fall et sjunket stort Örlogs-Skepp med stycken och alt tillbehör blefve af honom lyckligen uptaget, Mazalett ej allenast skulle bekomma halfparten i Skeppet, med fritt val, at efter laglig värdering til sig lösa Kronans halfpart, eller at för sin halfpart taga penningar af Kronan, utan ock, erhålla så mycket bar Koppar, som svarade mot halfparten af de i Skeppet inneliggande Metall-styckens vikt, m. m. (Se vidare härom företalet til andra delen af M. Triewalds Afhandling om konsten at lefva under vatten &c.)

gifvet, at å de orter, der de förut icke voro privilegierade, få, jemte andra i konsten äfven kunnige Svenske män, obehindradt åtaga sig dykeri- och bergnings-arbeten, när de derom anlitas. Rättigheten at berga och uptaga förolyckade fartyg och varor å Rikets öfriga kuster, blef omsider genom Kongl. Brefvet den 19 Maj 1729, på Tio år, förunnad et af Capten-Mechanicus Mårten Triewald inrättadt Bolag, som äfven på samma gång erhöll Tjugo års Privilegium Exclusivum å Triewalds uppfinning af en förbättrad Dykeri-Klocka med tilbehör. Detta Bolag fick namn af *Norra*, hvaremot det förutvarande, benämndes *Södra Dykeri och Bergnings-Compagniet*.

Intil denna tid hade Dykeri-Privilegierna samt Sjölagens af år 1667 föreskrifter, i 1, 2, 3 och 4 Cap. Sjöskade-Balken, jemförde med Kongl. Placatet den 23 Juni 1680, Kongl. Senatens Bref til Commerce-Collegium den 2 Juni 1714 och 12 §. af Kongl. Resolutionen på Städernes allmänna Besvär, den 30 Juli 1719, utgjort enda rättesnöret vid afgörandet af upkomne frågor, angående bergning af strandadt fartyg, bergnings-lön, m. m. Berörde författningar blefvo stadfästade, i det under den 1 Oct. 1730 utfärdade Kongl. Protectorial-Placat för Dykeri-Intressenterne och deras betjente, hvaruti, såsom skäl för de vederbörande tillagde förmåner, anfördes: at "Dykeri- och Bergnings-Verket vore af mycken angelägenhet, jemväl ganska nyttigt och nödigt, icke

allenast för Kongl. Maj:it och Publico i gemen, utan ock för hvar och en sjölidande i synnerhet, som Dykeri-Intressenternes hjelp och undsättning, vid timade skeppsbrott, til varornes upbergande ofelbart hade af nöden." Vid 1731 års Riksdag gjordes hos Ridderskapet och Adeln det påstående, at förolyckadt fartyg eller gods, borde få bergas af frälseman, enär strandningen å hans grund inträffat: men denna fråga förföll, sedan Dykeri-Intressenterna deröfver afgifvit en omständelig förklaring. De försök, som åren 1731 och 1734 inför Rikets då församlade Ständers Deputerade anställes, med den ofvannämde Dykeriklockan och dertil hörande så kallade Luft-Cantiner *) torde äfven hafva bidragit, at hos Regeringen och Ständerne stadga en fördelagtig opinion om Dykeri-Inrättningen, hvilken opinion ej rubbades af de vid Riksdagen sistnämnde år, af åtskillige Städers fullmäktige mot Intressenterna anförde besvär. Således förklarade Ständerne vid nyssberörde Riksdag, at den tid det stod en hvar fritt at berga strandadt gods, hade understundom händt, at de sjönödlidande blifvit om lifvet bragte och godset bortröfvadt, eller ock, at otrogna skeppare och skeppsfolk begagnat sig af tilfället, at undansnilla och fördölja hvad som blifvit bergadt, til förlust så väl för rätta e-

*) Dessa försök finnas beskrifne i M. Triewalds afhandling om konsten at lefva under vatten 2:dra Uplagan, år 1741 sid. 75, 76, 82—88.

garen som för Assuradörerne och för Kronan; hvaremot Dykeriet, efter hvad erfarenheten visat, vore det endaste och bästa medel, at förekomma sådane oordningar och våldsamerheter. På dessa grunder blefvo också Dykeri-Intressenterne, genom Kongl. förordningen d. 18 Nov. 1734, bibehållne vid deras uti Privilegier och äldre författningar medgifna uteslutande bergningsrätt: dock skulle härunder ej begripas sådane fartyg, som allenast vore blifne läck och hvilka til at hjälpa sig sjelfve, inlupo i hamnar at lossa, emedan redare, skeppare och befraktare hade frihet at med eget skeppsfolk, utan någons intrång, enär det så sig göra lät, straxt berga skepp och gods; äfvensom städerne i Helsingland, Medelpad och Ångermanland, samt Öster- och Vesterbotten, hvilkas invånare merendels foro med Trävirke, Bräder och dylikt, komme at från Dykeri-Privilegierna undantagas, så framt de sjelfve ej begärde hjälp af Dykeriet. För öfrigt tilläts de förolyckade, at, intildess Dykeri-bejeningen hunnit ankomma, vid bergningen af godset begagna andra tilstädes varande personer, hvilka i mån af deras använde möda och arbete, borde af Intressenterne erhålla skälig arbetslön. Samma förordning innehöll slutligen, at, i anseende til den stora kostnad, som Dykeri- och Bergnings-Compagnierne på denna nyttiga Inrättning användt och vidare framgent dervid göra måste, samt

emedan de sig förbundit, at utan någon vedergällning, rädda och berga Kronans skepp och fartyg, Kongl. Maj:t, uppå Riksbens Ständers underdåniga tilstyrkande, fastställt bergnings-lönen, efter följande Taxa:

1:o Om et Skepp allenast råkade på grund eller stadnade uti isgång, utan at få någon skada, men likväl icke kunde komma derifrån, med mindre det blefve lossadt eller inarbetadt, samt skepp och last dymedelst serverades, borde Skepparen betala 10 p:Ct så af det lossade, som det genom lossningen serverade skepp och gods, men vederbörande Compagnie vidkännas alla bergnings-omkostnaderne.

2:o Af det gods, som uti vattnet af stötte och i marvatten flytande fartyg bergades, skulle Compagniet tilkomma $\frac{1}{4}$; dock så, at egarne voro ansvarige för $\frac{3}{4}$ och Compagniet för $\frac{1}{4}$ af Tullen; hvarförutan Compagniet egde at bestå all omkostnad på bergningen och noga tilse, det icke något af det bergade godset måtte försnillas, utan, i fall det qvarstadnade uti landet, Tullen deraf på berörde sätt vederbörligen erläggas.

3:o För bergning af fartyg, lastade med varor af mindre värde, såsom Trävirke, Mur och Taksten, samt barlast af sand och sten, äfvensom Salt- och Spannmåls-farkoster, hvilkas laddningar af vätan förderfvades, borde Compagniet, sedan alla bevisliga bergningskostnader blifvit af egaren särskildt godtgjor-

de, erhålla 15 p: Ct af det bergade skeppet och godset.

4:o Då något gods, efter egarens anvisning, med Klockor eller andra kostbara maskiner varder utur bottnen uptaget, skulle bergnings-lönen, som i dylika fall ditintils blifvit beräknad til hälften af godsets värde, framdeles endast med $\frac{1}{3}$ af samma gods utgå.

Sedan Södra Dykeri- och Bergnings-Compagniets Privilegier under den 14 Jan. 1737 blifvit förlängde på 12 år, anhöllo delägarne i Norra Dykeri-Compagniet om nådig bekräftelse af Compagniets Privilegier för lika lång tid, på det at båda Compagnierna efter samma tids förlopp måtte kunna til et Verk förenas. Denna ansökning blef väl genom Kongl. Brefvet den 26 Sept. sistnämnde år bifallen; men icke dessmindre förordnades uti 13 §. af Kongl. Resolutionen på Städernes allmänna Besvär den 12 April 1739, at, som Compagniernes sammanfogande vore skadligt, så skulle de förblifva från hvarandra skilda. De vid 1739 års Riksdag, af en del Borgare-Ståndets fullmäktige, anförde påminnelser mot Dykeri-förordningen, föranledde äfven til utfärdandet af Kongl. Förklaringen den 6 Mars samma år, hvilken dels närmare bestämde, hvad skepps-egare, befraktare eller skeppare efter strandningar, i afseende på godsets bergning och disposition hade at iakttaga, dels också stadgade, at och huru Auction å de bergade varorna borde anställas; at Magistraten och Kro-

nobetjente egde, hvar å sin ort, besigtiga der-
varande Dykeri-Instrumenter och undersöka,
om Compagniet underhölle et tillräckligt an-
tal Dykeri-betjening, samt derefter förhållan-
det hos dåvarande Amiralitets-Collegium an-
mäla; at sjönödlidande, i upgifne fall, finge
hos vederbörande Landshöfding eller Sjö-Rätt
utföra sin ersättningstalan mot Dykeri-Intres-
senterne, samt at det ålåg desse sistnämnde,
at för hvarvt qvartal til Amiralitets-Collegium
afgifva berättelse om deras göromål.

Då vid 1741 års Riksdag, ytterligare an-
märkingar blifvit gjorda rörande Dykeriet,
yttrade sig Ständerne, at de funno dessa an-
märkingar vara af nästan enahanda beskaf-
fenhet, som de vid 1734 och 1739 årens Riks-
dagar anförda, samt likasom då, innehålla o-
bevista beskyllningar emot Dykeri-Intressen-
terne, hvilka tvärtom "med trovärdiga vitnes-
börd bestyrkt, det icke allenast de sjönödlid-
dande af Dykeriet njutit skyndsam hjälp och
undsättning, utan ock, at Intressenterne låtit
sig angeläget vara, at underhålla nodig Dy-
keri-betjening och tillräcklige Instrumenter å
hvarje ort, hvarest Dykeri til de sjöfarandes
tjenst och nytta underhållas borde:" Ständer-
ne hemställde derfore hos Kongl. Maj:t, "at
Dykeri- och Bergnings-Compagnierne måtte,
til alla delar, orubbade vid deras välfångne
Privilegier i Nåder bibehållas, och ingen hä-
danefter vara tillåtit i de om Dykeriet ut-
komne författningar, någon ändring föreslå

eller söka, vid 1000 Dal. Smits vite för den, som onödigtvis och utan grund, lagligt bevis eller skäl, framgent sökte oroa och besvära Ständerne, eller kränka och angripa Dykeri- och Bergnings-Verkets Privilegier och Intressenter; kunnandes den som funne sig befogad, något klagomål emot dem andraga, dermed anmäla sig hos vederbörande Collegier och Domstolar." I anledning häraf och på Ständernes tilstyrkande, förordnade Kongl. Maj:t, den 8 Sept. 1741, det Rådstufvu- och Sjö-Rätterne borde summario processu handtera och afgöra alla förekommande dykeri- och bergnings-tvister, samt at sådane mål sedermera finge til Commerce-Collegii vidare pröfning öfverlemnas. Det af Regering och Ständer, vid förberörde tilfallen ådagalagde förtroende för Dykeri-Inrättningen verkade, at Compagnierne, som ditintils på kortare tid varit octrojerade, under den 31 Januari 1749, hvar för sig, erhöllo 24 års prolongation å deras Privilegier.

Det enda anfall mot Dykeri-Intressenterne, hvilket kan sägas hafva rönt någon framgång, gjordes under 1765 och 1766 årens Riksdag. Borgare-Ståndet anmälte: "at for rederierne och sjöfarande, vid händande olyckliga sjöskador, förefolle hinderligt, svårt och kostsamt, at nyttja Dykeri-Compagniernes eljest nog ofullkomliga handräckning, emedan deras belöning och kostnaden derfore vore ganska dryg, och dessutom, å flera orter sak-

nades tidiga, behöriga och nödiga anstalter, instrumenter och behör uti de förnämligaste delar, som vid bergningarnes skyndsamma verkställande tilhöra; samt at Ståndet förden skull dels ansåg nödigt, at Compagniernes författningar å alla orter ställes under nogare årlig tillsyn och undersökning, huru de höllo nog pålitlige och i verket förfarne Commissarier och betjente samt nödige och tilräcklige redskap och instrumenter, samt huru de i allt öfrigt fullgjorde sina skyldigheter och icke sträckte deras frihet längre, än vederborde, dels ock förbehöll sig, at, enär Compagniernes privilegier år 1772 uphörde, ingen prolongation derå måtte lemnas, utan at då, eller dessförinnan, städerne och rederierne finge föreslå lämpligare utväg och författning til sjöskade-bergningars drägligare bestyrande.

Häruppå fann Kongl. Maj:t för godt, at uti 11 §. af Resolutionen på Städernes allmänna besvär, den 9 Dec. 1766, i Nåder förklara: det Amiralitets- och Commerce-Collegierne egde noga tilse, at rederierna och de sjönödlidande icke af Dykeri-Compagnierne otillbörligen hindrades eller betungades, samt allvarsamligen och utan uppehåll vederbörligen rätta hvad deremot kunde förefalla, enär klagomål hos Collegierne anfördes: at Magistraterna, hvar i sin ort, borde årligen förrätta de föreslagne undersökningarne: at Malmö Stads invånare, som, efter hvad uplyst blifvit, genom Kongl. Privilegier af år

1557, erhållit frihet at sjelfve få låta besörja deras bergningar, skulle i alla delar orubbade vid en sådan frihet bibehållas; samt at, sedan Borgare-Ståndet, enligt sitt förbehåll, uppgifvit en lämpligare författning til sjöskade-bergningarnes verkställande för framtiden, Kongl. Maj:t ville derom förordna, på sätt sakens omständigheter fordrade. Något förslag i detta ämne inkom likväl icke från Borgare-Ståndet vid nästföljande Riksdag, då deremot Dykeri- och Bergnings-Compagniernes delägare til Kongl. Maj:t ingåfvo underdånig ansökning om förnyelse af Privilegierna, vid hvilken ansökning de bifogade Svenska Ministerns vid Kongl. Danska Hofvet, Assecurance-Compagniets i Köpenhamn, flere Skeppsredares och Contors dersammastädes samt åtskillige andra både in- och utländske Consulers, Agensers och Commissariers bevis, at Dykeri-Compagnierne icke allenast vid alla tilfällen, efter yttersta förmåga, fullgjort sin skyldighet, utan ock til fattige och nödlidande eftergifvit den i författningarne föreskrifna bergnings-lönen. Uppå erhållen remiss af samma ansökning, utlät sig Riksens Ständer, bland annat: at "Dykeri-inrättningen vore högst nödig och aldeles oundgänglig til handels och sjöfartens uprätthållande, hvilka eljest verkligen skulle lida, då nödig hjälp, handräckning och säkerhet vid timade olyckor saknades: at i brist af sådan bergningshjälp, fragter och Assecurance-premier, til

handelns verkliga betungande, skulle blifva förhöjde, samt Kongl. Maj:ts och Kronans egna skepp och fartyg, hvilkas bergning Dykeri-Compagnierne varit skyldige at utan afgift förrätta, blottställas för osäkerhet och förluster: at således denna inrättning destomindre borde förfalla, som någon annan bättre eller för ändamålet lika tjenlig anstalt, icke kunnat upgifvas; samt at Ständerne i följd häraf, tilstyrkte den af Dykeri-Intressenterne sökta förnyelse af Privilegierna, helst samma Intressenter på intet sätt förverkat deras skäliga företrädesrätt dertil, men fast mera emot all billighet och den säkerhet, hvarunder alla nyttiga inrättningar borde vara skyddade, skulle på et ganska kämbart sätt blifva lidande, om, genom indragning af ifrågavarande privilegier, Intressenternes kostsamma materialier och bergnings-instrumenter blefvo för dem onyttiga." Dessa med flera viktiga skäl uptogos äfven uti Kongl. Brefvet den 6 Februari 1770, hvarigenom Dykeri- och Bergnings-Compagniernes Oäroj ytterligare förlängdes på 30 års tid, räknad från 1773 års början.

Derefter förflöt en längre tid, hvarunder, i afseende på Dykeriet, utom några författningar, rörande rättegången uti Dykeri- och bergnings-tvister, intet annat af Kongl. Maj:t, eller vederbörande Auctoriteter, stadgades, än at det åt förra Amiralitets-Collegium
up-

updragne inseende öfver Dykeri-Compagnierne, genom Kongl. Instruccionen den 5 Maj 1791, öfverlemnades til det då inrättade General Sjö-Militiæ-Contoret.

Före uphörandet af Södra Dykeri- och Bergnings-Compagniets Ötroj, ingingo föreståndarne af samma Compagni til Kongl. Maj:t med underdånig ansökning om prolongation af Compagniets Privilegier: hvaröfver Kongl. Maj:t i nåder anbefalde Comiterade til förvaltning af Örlogs-Flottans ärender at sig yttra. Bemälte Comiterade, af hvilka 2:ne, nemligen: Hrr Amiralerne Nordensköld och Palmqvist ännu lefva, afgåfvo i denna fråga et underdånigt betänkande, som vitsordade ej mindre Dykeri-Societétens förtjenster, än sjelfva Dykeri-Inrättningens nytta för Staten samt för handeln och sjöfarten.

I förra afseendet anmälte Comiterade, at, vid verkställda mönstringar, alla Dykeriets instrumenter, magasiner och öfriga anstalter, funnits i godt och vederbörligt skick, samt at, oagtadt under hand gjorda efterforskningar, några klagomål öfver Directionen och betjeningen vid Dykeriet ej försports. Beträffande åter sjelfva inrättningen, ansågo Comiterade Kronans fördel dervid vara satt utom alt tvifvel, så väl emedan en betydlig bevillning af Dykeri-Intressenterne årligen erlades och tullinkomsterne ökades genom afgifter å bergade varor, som ock derföre, at Intressenterne voro pligtige at, vid förefal-

lande behof, lönlöst betjena Kronans skepp; hvarförutan Comiterade trodde det vara förmanligare at Dykeriet besörjdes genom et enskildt Bolag, än at en sådan befattning blefve på Kronans egna löntagare öfverlåten. Dykeri-inrättningens nytta för Rikets handel och sjöfart funno Comiterade vara bestyrkt af så inhemska, som utländska sjöfarandes egna Certificater, hvilka uplyste, at de betydligare laddningarne blifvit nöjaktigt betjente och redoviste samt de fattiga oftast utan ersättning räddade. För öfrigt höllo Comiterade före, at den skyndsamhet och kändedom af rätta bergnings-metoden, hvarpå de sjönödlidandes räddning ofta hufvudsakligen berodde, endast kunde förväntas af Dykeri-Verkets betjening, som, utom en mångårig erfarenhet, äfven egde at tilgå en mängd för särskilda fall tjenliga redskap. Ur denna synpunkt tilstyrkte Comiterade, at Dykeri-Intressenterne måtte vid deras privilegier blifva bibehållne, men också, enligt tillika upgifvet förslag, underkastas ytterligare kontroll och tillsyn.

I sammanhang med detta ärende, förekom jemväl hos Kongl. Majt en, vid 1800 års Riksdag, af åtskillige frälsejords-egare i Halland och Skåne väckt fråga, huruvida de voro berättigade, at, utan hinder af Dykeri-Compagniet, berga skepp och gods, som strandat utför deras stränder. Uti Kongl. Brevet til Commerce-Collegium, den 10 Juni 1801,

afgjordes sistnämnde fråga, på det sätt, at Kongl. Maj:t, i anseende til anförde grunder, fann Ridderskapet och Adeln i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus Län, ej kunna tillerkännas någon uteslutande, eller förmånsrätt, at med de å deras stränder förolyckade fartygs och skeppsgods updykande och bergande taga annan befattning, än hvad allmänna lagen och redan gifne eller framdeles utkommande författningar utstakade. Samma Kongl. Bref innehöll dessutom: at, sedan Södra och Norra Dykeri-Compagniernes Octroj, med 1802 års slut tiländagått, Dykeri-inrättningen komme at updragas åt et enda Dykeri- och Bergnings-Compagni, hvilket skulle octrojerat på 25 års tid, räknad från 1803 års början, och hvaruti lotterne aldrig finge i mindre fördelas samt ej heller af större eller mindre antal personer, än 9, innehafvas: at Kongl. Maj:t ville i Nåder utse delägarne, som derefter egde at för den tid, hvarom de sjelfve kunde öfverenskomma, emellan sig välja en Direction i Stockholm af 3:ne Ledamöter, med åligganden, hvilka äfven noga bestämdes: at Dykeri-Verket i allmänhet skulle ställas under kontroll af Comiterade til förvaltning af Arméens Flottas ärender: at Kongl. Maj:ts tjenstgörande General-Adjutant för Flottorne, eller, om han af göromål vore hindrad, någon annan kunnig och erfaren Sjö-Officer, såsom Kongl. Maj:ts och Kronans Ombud, i synnerhet egde at uti styrelsen öfver Dyke-

riet i så måtto deltaga, at han tillsåge, det Directionen i alla delar fullgjorde sina skyldigheter; hvarjemte han borde, i föreskrifven ordning, egna särskild upmärksamhet åt de fel och olagligheter, som hos honom kunde mot Directionen eller Dykeri-betjeningen angifvas, dock utan rättighet, at befatta sig med Directionens räkenskaper och bokslut, eller med dess enskilda ekonomi, der densamma, utan inflytelse på Dykeri-Inrättningens drift och vaksamhet, af Directionen kunde särskildt besörjas: at, vid de strandnings-händelser, då Skeppet ej tagit någon synnerlig skada och utlossningen af dess innehafvande gods icke blefve af nöden, inländske skepps- och gods-egare, om de voro för handen, eller ock skeppare skulle vara tillåtet, at äfven med främmande biträde, vidtaga hvad utvägar til skeppets räddning, de förmådde åstadkomma, utan at höra under Dykeriet, så framt icke de sjelfve det åstundade; men utländska skepp åter, vid dylika strandnings-händelser, från hvilka de med egen besättning ej, utan främmande hjälp kunde räddas, vara skyldige at genast anlita Dykeriets biträde: at deremot skeppare, som med främmande hjälp och inom 60 timmar från den stund, då hjälpen ankom, ej kunnat befria skeppet från grund eller isgång, borde, vid utsatt ansvar, genast begifva sig under Dykeriet, som då egde at dermed taga befattning: at, från 1803 års början, den Dykeriet ditintils, vid särskilda

strandnings-händelser, bestådde bergare-lön med dels 10, dels 25 och dels $33\frac{1}{3}$ pCt af hvad som blifvit räddadt, komme at nedsättas sålunda, at, då Svenskt fartyg, genom Dykeriets åtgärd, blifvit från grund, eller ur isgång bragdt i flott vatten, utan at laddning och gods behöft lossas, 6 pCt, men, så snart lossning skett, 8 pCt, samt, enär åter gods antingen ur vatten, af stötte och i marvatten befintliga fartyg blifvit bergadt, eller med klockor och kostsamma maskiner updykadt, 20 pCt för Svenskt, men 25 pCt för Utländskt skepp och gods borde beräknas, äfvensom de i Sverige assecurerade utländska fartyg och laddningar, skulle betala lika med inländska, för så stor del, som inom Riket blifvit försäkrad: at Dykeriet, emot åtnjutande af sådana pCt, borde ensamt svara för all bergnings-kostnad til närmaste land eller första tjenliga uplagsställe, men också njuta befrielse från deltagande i Tullen för de bergade varorne: at, vid de händelser, då skeppsbesättningen antingen omkommit, eller begifvit sig ifrån fartyget, Dykeriet egde, at under ansvar vårda det bergade godset, til dess egaren sig instälde, hvilken i sådant fall vore skyldig, at godtgöra Dykeriet den tillsyn och kostnad, som dervid blifvit använd; samt slutligen at, när, under krig och efter en sjöbataille, främmande Magts skeppsvrak på Rikets kuster strandade och genom Dykeriets försorg blefve bergadt, Dykeriet hvarken af

skeppet, eller af det som derpå finnes, skulle tilgodonjuta någon pCt, utan endast en skälig bergarelön; hvilken särskildt hvarje gång komme at utsättas.

Ifrån den i berörde författning utländska skepp i allmänhet ålagda skyldighet, at vid strandnings-händelser genast anlita Dykeriets biträde, gjordes et undantag för Ryska undersåtares fartyg, uti 23 Art. i det imellan Sverige och Ryssland, under den 11 Juni 1801 afslutade Vänskaps- Handels- och Sjöfarts-Förbund: sådana fartyg lemnades nemligen fritt, at hjälpa sig sjelfve och med eget folk, om de det åstundade, och voro endast, enär de begagnade Dykeriets eller något annat främmande biträde, förbundne at erlægga samma vedergällning, som af Svenskt skepp i slikt fall betalades; dock skulle hvad sålunda blifvit stadgadt, ej ega rum förr än då gällande Dykeri-Oftroj tiländalupit.

Sedan, i omförmälte måtto, grunden blifvit lagd til en ny och förbättrad Dykeri-Inrättning, utfärdades, under den 10 Maj 1802 Kongl. Privilegier, och den 22 Dec. samma år Kongl. Majets nådiga Reglemente för det sammanslagne Dykeri- och Bergnings-Compagniet. I detta ur alla ditutills utkomne författningar om Dykeriet sammandragna Reglemente, inflöto så väl de förbättringar, hvilka uti Kongl. Brefvet den 10 Juni 1801 voro stadgade, som äfven följande ytterligare tillägg:

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i hvarje Län egde at, dels genom Magistraterna i Städerna och Krono-betjente på landet, årligen låta besigtiga dykeri-redskapen jemte dertil hörande barcasser, båtar, kablar och tågvirke, dels ock besörja, at från Directionen erhållne fullständiga förteckningar på alla uti Länen med Directionens antagningsbevis försedde personer, hvilkas namn, stånd och boningsplatser jemväl borde noga upgifvas, vid mantalsskrifningarne blefve til deras rigtighet pröfvade; hvarefter Besigtningens-Instrumenten och förteckningarne skulle öfverlemnas til Comiterade vid förvaltningen af Arméns Flottas Ärender, hvilka Comiterade det tillhörde at afgöra, om Compagniet egde tillräcklig och efter kustens beskaffenhet lämpligen fördelad betjening, samt huruvida duglig bergningsredskap, vid förefallande behof, vore at tillgå (§§. 4. 5.). Skeppare, som, efter liden sjöskada, med främmande hjälp och inom 60 timmar, räknade från den stund, då denna hjälp ankom, icke kunnat befria skeppet ifrån grund eller isgång, eller hvilken nödgats lossa något af skeppets last, men ej förmådde med eget skeppsfolk bergningen åstadkomma, borde vid 100 R:dr vite, genast tillita Dykeriet (§. 6.). Så snart strandning inträffat, ålåge det Dykeriets Ombud at derom genast afgifva rapport til Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, på det at den åtgärd, som efter strandningens beskaffenhet finnes nödig, måtte i tid kunna vidta-

gas (§. 8.). Skepp, som blifvit så skadadt, at det ej vidare kunde fortsätta resan, skulle, lika med bergadt gods, efter i månad förut i Länet och allmänna tidningarne skedd kungörelse, på offentlig Auction föryttras. Om deremot et fartyg genom Dykeriets åtgärd blifvit bragt från grund eller ur isgång, men ej tagit större skada, än at det utlossade godset kunde i samma fartyg til resans vidare fullföljande åter inlastas, borde försäljningen af skepp och gods icke ega rum; utan i fall Dykeriet ej kunde i godo med skepps- och godsegare eller befragtare om värdet öfverenskomma, egde Magistraten uti strandnings-districtet at, uppå anmälan, låta af Stadsens Handlande, Skeppare och Handtverkare use vissa kunnige personer, hvilka, enligt märk-rulla, connoissementer och pass samt varans beskaffenhet, skulle värdera lasten, efter det i orten gängse pris, samt uptaga och i et för alt beräkna skeppsskräfvet med takling, segel, ankare och tåg, til lästetal och visst värde för hvarje läst; hvilken värdering, om vederbörande dermed ej åtnöjdes, borde af Magistraten lagligen pröfvas. Vid de händelser, då til skepp och gods, som blifvit bergadt, någon egare eller dess ombud sig ej infunno, samt skeppare och skeppsfolk antingen omkommit eller fartyget öfvergifvit, skulle skepp och gods, sedan alt rätteligen upptecknadt blifvit, förvaras under Dykeriets och Tullbetjeningens gemensamma vård och ansvar, intil-

dess egaren, härom underrättad genom kungörelse i Tidningarne, hvilken skulle 3:ne gånger införas, antingen sjelf eller genom fullmäktig sig anmälte. Bergadt skepp och gods, hvartil egare inom natt och år sig ej instälde, komme at i stadgad ordning försäljas, och skulle, sedan tull jemte öfriga umgälder och afgifter samt Dykeri- bergnings- och förvaringskostnaderne, blifvit från Auctions-summan afdragne, öfverskottet, efter behörig redogörelse, i Landträneriet nedsättas, at dermed lag och författningar likmätigt förfaras. I fall åter det bergade och i förvar tagne godset, hvars egare vore okänd eller frånvarande, funnes redan fördesfvadt eller genom et längre förvarande kunde taga skada, hvaröfver behörig besigtning, efter förordnande, af vederbörande Magistrat borde anställas, finge försäljningen icke uppskjutas, utan, efter kungörelse i orten, skyndsamt för sig gå, hvarefter de inflytande penningarne, med afdrag af behöriga umgälder och kostnader, likaledes skulle i Landträneriet nedsättas. (§. 9.) Norrländska samt Öster- och Vesterbottniska Städerna, hvilka varit undantagne från Dykeri-Privilegierna, borde dädan- efter för deras til och ifrån utrikes orter seglande skepp, vid timande strandningshändelser, vara Dykeri-Inrättningen underkastade. (§. 12.) Efter förrättad bergning af förolyckadt skepp och gods, samt sedan antingen Auction för sig gått, eller värdet derå, på fö-

reskrifvet sätt blifvit utsatt, vore Directionen pligtig, at genast författa liqvid med skepps- och godsegare, eller deras ombud, öfver dess bergare-lön eller kostnads-ersättning, som af vederbörande, utan uppehåll, dock icke in natura eller uti varor, skulle betalas. För hvarje bergning borde Dykeriet taga skepparens eller egarens attest öfver förloppet samt huruvida de väl och til nöjes blifvit betjente; hvilka attester skulle aflemnas til Directionen, som sedermera egde, at afskrifter deraf åt Comiterade til förvaltning af Arméns Flottas Ärender meddela. (§. 13.) Då någon af Dykeriet eller dess betjening i och under deras förrättning sig förginge, skulle sådant ligga i tveböte. Slutligen och om Dykeriet, i märklig måtto, åsidosatte Reglementets föreskrifter, eller hvad Comiterade til förvaltningen af Arméns Flottas Ärender, i det som rörde Dykeriets drift och verksamhet, kunde förordna; om okunnige och opålitlige betjente bibehöllos, eller försummelse och vårdslöshet at handräcka de sjönödlidande samt berga och rädda förolyckade fartyg och gods, lemnades hos betjeningen utan anmärkning; eller om egenvillig och ensidig disposition, af hvad bergadt blifvit, eller underslef dervid sig tildragit, skulle Directionens Ledamöter, antingen de af efterlåtenhet eller egen åtgärd häri felat, utom laga straff och ansvar efter sakens beskaffenhet, genast skiljas vid deras rättigheter at uti Dykeri-Bolaget vidare deltaga, och,

sedan Kongl. Maj:t utnämnt andra delegare i dessas ställen, en ny Direction åter väljas: dock borde hela Compagniet, eller samtliga Intressenterne gemensamt ansvara för den ersättning, som, i anseende til Directionens förvällande, kunde blifva den lidande tillerkänd; äfvensom, i fall blott en Ledamot af Directionen funnes skyldig, lika ansvar och privilegii förlust skulle honom drabba. (§. 15.)

Comiterade til förvaltning af Arméns Flottas Ärender, hade likväl ej hunnit komma i full utöfning af den anförtrodde inspection öfver Dykeri- och Bergnings-Verket, då deras befattning den 23 Mars 1803 uphörde och från dem öfverflyttades, på den samma dag inrättade Förvaltningen af Sjö-Ärenderne, hvilken i följd deraf äfven emottog en sådan inspection, på enahanda fot, som Comiterade densamma innehåft. Under tidens lopp väcktes åtskilliga frågor, rörande vederbörandes skyldigheter i vissa fall, utom hvad 8 och 9 §§. i Dykeri-Reglementet innehöllo; hvarföre Kongl. Maj:t fann för godt at, genom bref til Commerce-Collegium d. 27 November 1807, bland annat, i nåder förordna: at Dykeriets i orterne antagne betjening, så snart någon strandning förefölle, borde genast, vid ansvar, derom underrätta så väl närmast boende Tullbetjent, som äfven den Sjötulls-Kammare, i hvars district strandningen sig tildragit, på det at Tullkammaren måtte, utan tids utdrägt, kunna besörja om

erfoderlig bevakning: at Tullverkets betjening likaledes vore förbunden at, enär den först blefve varse någon strandnings-händelse, sådant närmaste strandfogde eller dykeri-betjent genast tillkännagifva, och at dessutom affärda expresser til vederbörande Sjötullskammare; hvaremot den nödiga kostnaden skulle af Dykeri-Commissarien förskjutas och sedermera af godsegaren ersättas, med iakttagande dervid at, i fall strandridaren och tullbetjenten ålades, at alltid om strandningen genast rapportera til Tullkammaren, godsegaren ej borde vidkännas någon dubbel kostnad: at på strand kommet gods helst skulle i nära belägne magasin eller förvaringsrum genast efter bergningen införas, för at derstädes, i närvaro af skeppare, redare och godsegare, eller deras ombud, blifva öppnadt och upptecknadt af Tull- och Dykeri-betjente; at deremot, enär det bergade godset funnes vått och synbart hastig förskämning underkastadt, godsets öppnande och uppteckning genast på stället, uti skepparens, godsegarens, eller dess ombuds, och bergningsfolkets närvaro, samt änskönt någon tullbetjent ej vore tilstädes, borde af Dykeri-Commissarien, eller den han i sitt ställe förordnade, förrättas, och samma gods jemväl skyndsamt försäljas, då godsegare och Dykeriet derom öfverenskommo: at bergade och i magasinet införde varor, som, under en längre tids qvarliggande, behöfde ansning, skulle, sedan uppteckning å desamma

blifvit, när så nödigt finnes, med skyndsamhet verkstald och längderne af godsegaren samt Dykeri- och Tullbetjeningen, hvar emot annan jemförde och controllerade, få utlemnas åt säkre och kände skicklige personer åt skötas, enär sådant ej kunde ske i förvaringsrummet: at hvarje afton, efter slutad bergning, tullbetjenten borde teckna sitt namn i Dykeri-Commissariens dag-journal, och den sistnämnde likaledes inskrifva sitt namn i tullbetjentens bergnings-längd, äfvensom dessa begge journaler skulle af godsegaren och skepparen, eller deras commissionärer, under-tecknas, samt det bergade godset förblifva under Tullverkets, Dykeriets och godsegarens gemensamma vård: at hvad å förolyckadt fartyg och gods blifvit bergadt äfven kunde, efter öfverenskommelse mellan skepps- och godsegare samt Dykeriet, försäljas annorlunda, än på offentlig Auction: dock skulle Tullverkets bifall til en sådan försäljning jemväl erfordras, i den händelse godset vore så beskaffadt, at det til qvarblifvande i Riket finge föryttras och således tull derföre borde erläggas: at det vore Dykeriets betjening förbudet, at hindra tullbetjeningen från bevakandet af Tullverkets rättigheter af bergadt gods, vid äfventyr för den dykeri-betjent, som dermed andra gången beträddes, at förlora rättigheten at tjena vid Dykeriet; samt at Dykeri-betjeningen, vid förefallande strandnings-mål, ej finge åtaga sig någon befattning, såsom om-

bud eller fullmäktig för redare och godsegare, i andra fall, än då desse icke egde tillgång til andra personer, för hvilka de kunde hafva förtroende samt sjelfve åstundade, at Dykeri-betjent derom tillita. Om hvad Kongl. Maj:t sålunda i nåder stadgat, lät Commerce-Collegium, under den 18 Januarii 1808, en kungörelse af trycket utgå.

I sednare tider hafva, oss veterligen, endast 2:ne händelser inträffat, då Dykeriets intressen, i strid mot andra Corporationers, utgjort föremål för Kongl. Maj:ts nådiga pröfning. Handlande och Skeppsredare-Societén i Carlskrona anhöll i underdånighet, dels om tillåtelse at sjelfve få berga skepp och gods, som i hamnar förolyckats, dels ock at, när strandning skedde i hamn eller rätt farled, med lots om bord, och utan Skepparens förvållande, Dykeriets bergningslön endast måtte utfordras af lotsen och dess egendom, eller åtminstone få af skepps- och godsegarné, efter dagspenning, betalas. På denna ansöknin gäcktes Kongl. Maj:t, genom Resolution af den 5 Mars 1811, i nåder förklara, at, vid strandningar, hvilka af hvad orsak som helst timade inne uti Stapelstädernes hamnar och lossnings-orter, finge skeppare samt egare af skepp och gods, på sätt de funno för sig förmånligast, verkställa bergningen, utan at Dykeriet egde dermed taga befattning, i annat fall, än då sådant af vederbörande sjelfmant begärdes; dock fann Kongl. Maj:t ej

med billighet öfverensstämmande, at Dykeriets i Reglementet stadgade rättighet, til ersättning af skepp och last, skulle aldeles förfalla eller minskas för et felaktigt förfarande af lots-betjente, som ej stod under Dykeriets befäl, eller at Dykeriet skulle nödgas hos lots-betjeningen utsöka sin ersättning och såmedelst dels warda blottställd för vidlyftiga rättegångar, dels ock komma at i sin rätt blifva lidande, genom bristande tilgångar til skadestånd hos lots, som strandningen vållat. Der efter förekommo, i et sammanhang, städerne Wisbys och Ystads besvär öfver Dykeri-Directionens förordnanden, det vederbörande Krono-Fogdar borde ensamme förrätta alla inom deras fögderier förefallande Auctioner å bergadt gods; i anledning hvaraf Kongl. Maj:t, under den 3 Juli sistnämde år, sig i Nåder utlät: at, til förrättande af Auctioner å varor, som, enligt 9 §. uti Dykeri-Reglementet,inge på landet försäljas, egde Dykeriets ombud jemte godsegare, skeppare och befrägtare eller deras ombud at, efter gemensamt för hvarje händelse särskildt fattadt beslut, begagna sig af sådane personer på landet eller från staden, til hvilka de hade förtroende, och emot vilkor, hvarom de med dem kunde öfverenskomma, men at, om i valet af person skiljaktighet imellan vederbörande skulle upstå, Auctions-förrättningen borde åt Krono-fogden i orten updragas.

Slutligen kunna vi ej lemna obemält, at

efter Sveriges och Norriges förening, har uti 1 Art. 4 §. i Kongl. förordningen den 24 Maj 1815, rörande de båda Rikenas inbördes sjöfart och handelsgemenskap, blifvit stadgad, at, i hänseende til Rikenas Dykeri-Inrättningar, borde ej, vid något fall, skillnad ega rum, uti det ena Riket, emellan dess egna och andra Rikets fartyg, ifrån hvilken ort de än måtte komma, och ehvad varor eller laddningar de än kunde innehafva.

Genom utvecklingen af Dykeri- och Bergnings-Verkets öden i vårt fädernesland, hafva vi ådagalagt, huru denna inrättning, hvilken i sin början, för en kortare tidrymd, var inskränkt til updykande af förolyckade fartyg och gods, inom en viss kuststräcka, efterhand utvidgat sig derhän, at den numera ej blott omfattar ånstalter til sjönödlidandes hjälp och til bergning af skepp och varor, vid alla på Rikets kuster förefallande strandningar, utan äfven tjänar at vid sådana händelser förekomma oordningar och brott, samt at deremot både åt staten och enskildte bereda fördelar, som eljest skulle gå förlorade. Det förtjenar också anmärkas, at de klagomål, som, tid efter annan, höjdes mot Dykeriet, endast bidragit at befästa och fullkomna inrättningen; ty, sedan hvarje undersökning lemnat nya bevis för Dykeriets nytta och nödvändighet, blefvo stadgar utfärdade, hvarigenom dels tvister imellan Dykeriet samt skepps-

skepps- och godsegare förebyggdes, dels ock Dykeri-betjeningen ställdes under nogare uppsigt. Med huru litet fog Dykeri-Verket äfven i sitt nuvarande skick blir klandradt, torde för öfrigt bäst uplysas af jämförelsen med den längst förflutna tid, då bergare-lönnen bestämdes, efter öfverenskommelse mellan Dykeriet och skepparen eller godsegaren, och Dykeriet betingade sig kostnads-ersättning til halfva värdet af det gods, som blef med klockor och andra kostbara maskiner ut vattnet uptaget.

Instiftadt och skyddadt af Sveriges store Carlar, befrämjadt af tvenne under Deras regering för medborgerliga dygder utmärkte män och, under et helt sekels hvälfningar alltid af de styrande ömfattadt med odeladt bifall, borde således detta Verk til sitt anseende icke kunna lida af de hårda anklagelser, med hvilka Herr Öfverste-Lieutenanten m. m. Blomstedt, dels i sitt anförande inom Riddarehuset såsom Representant vid 1818 års Riksdag, dels som Embetsman, i sin underdåniga berättelse til Kongl. Maj:t rörande Kustbevaknings-Expeditionen år 1820, angripit detsamma; men då dessa anklagelser, ehuru saknande annan auktoritet, än hans egen emot alla hitintills kända fakta kontrasterande erfarenhet, blifvit af andra folk-Representanter under innevarande Riksdag, i samma anda förnyade, anse vi oss skyldige, at då betraktelsen, en gång fästad vid et ämne,

hvaröfver en vilseförd opinion länge varit rådande, måhända icke finner sig tilfredsstäld endast af de gynnande omdömen vi här ofvan i den historiska öfversigten uptagit, jemväl framlägga ytterligare grunder, för den af oss yttrade öfvertygelse.

Så länge Dykeriet endast upfyllde sin ursprungliga bestämmeelse, at från sjöbottnen uptaga antingen det skeppsynd, hvartil ingen veterlig eller lagligen erkänd egare fanns, eller sådant, om hvars bergning frivillig öfverenskommelse med rätta egaren blifvit afslutad, hade, i förra fallet, Kongl. Maj:t sig ensamt förbehållet at besluta, emedan så beskaffadt skeppsynd äfvensom strandvrak, både efter gammal häfd och gällande författningar, räknades til *regalia*; i sednare händelsen åter var frågan helt och hållet enskild, hvarmed 3:dje man ej egde at opåkalld sig befatta. Men från den stund en uteslutande bergnings-rätt, på vissa vilkor, äfven med Dykeriet förenades, blef denna inrättning, lika med andra allmänna ärenden, utsatt för det tadel, som så ofta väcks och näres af de irriga meningar, okunnigheten eller det egna intresset söka göra gällande. Anledningen til de oblida omdömen, som således drabbat Dykeri- och Bergnings-Verket, tro vi oss hafva uptäckt i det origtiga begrepp, man gjort sig om Verket, betraktadt i sitt förhållande til samhället och dess öfriga inrättningar.

Den förmenta dispositions-rätt, som Regenter eller strandegare fordom tillvällade sig öfver förolyckade och på strand kastade skepp och gods, eller hvad man också kallat *strand-rättighet* (compendium naufragiorum, eller, consuetudo naufragiorum compendia secūandi) har vanligtvis, med eller utan afsigt, blifvit förblandad med rättigheten at berga skepp och gods ur sjönöd samt derföre åtnjuta belöning (jus colligendi naufragium et emolumentum exinde capiendi). Från den tid, då hvarje främling af vilda mennisko-stammar ansågs som fiende och beröfvades friheten eller lifvet, härleder sig utan tvifvel det nu omförmalte bruket at bemäktiga sig skeppsbrutet gods. I den mån, vid en tiltagande hyfsning, begreppet om egande rätt utvecklats, har väl samma bruk, uti somliga länder, blifvit inskränkt til en supponerad rättighet at, i några få särskildt bestämda fall, behålla det strandade godset, eller ock, utan undantag, en viss del deraf, samt hos andra folkslag, dels genom förbättrade lagar eller renade religionsläror och dels i följd af formliga tractater, afskaffadt. Men denna så kallade strandrättighet, som alltid måste af förnuftet ogillas, enligt den grundsats, at ingen bör rikta sig af en annans skada, har dessutom sårat känslan med det grymma skådespelet af et utaf vinningslystnad mot de värnlösaste och mest hjälpbehöfvande utöfvadt våld. Om likväl, å ena sidan, strandrättigheten bland utländske

författare icke saknat anhängare, hvilka ur en mängd skenfagra skäl sökt den försvara, så har, på den andra, en grundlig vederläggning ej eller uteblifvit. I Sverige, der redan i medlet af 13:de århundradet en partiel inskränkning, nemligen, i anseende til de fordna Hansestäderna, vidtogs, och oftanämnde rättighet omsider, utom hvad angick fartyg, som tilhörde sjöröfware och Rikets fiender, eller hvilkas egare inom natt och år efter strandningen sig ej anmält, i Sjölagen uphäfdes, har deremot nitet gått förvida, när man velat med samma förhatlighet utmärka Dykeri- och Bergnings-Verket, hvilket tydligen är grundadt på den både i våra egna och i alla nationers lagar erkända rättighet til bergarelön (seruaticium).

Vi hafva med ofvan anförda vederbörliga betyg ådagalagt, at vid strandnings-händelser kände fattige skepps- och godsegare af de förre Dykeri- och Bergnings-Compagnierne blifvit utan afgift betjente. Det är äfvenså bevisligt, at nuvarande Compagnie, vid förekomne lika ömmande omständigheter, visat samma ädelmod. Obilligheten af det påstående, at Dykeriet borde, vid alla bergningar, eftergifva bergarelönen, inses imedertid dels af det skäl, at den som, vid räddandet af en annans egendom, någon gång med egen lifsfara och alltid med upoffring af möda och kostnad, biträdt, lika litet bör derföre sakna belöning och ersättning, som för annat

Iofligt arbete eller penninge-försträckning, dels ock af en djupare blick i Stats-organismen.

Den borgerliga friheten består i och genom inskränkningen af den personliga. Man måste således ej allenast lyda lagarne både i det samhälle, der man är medborgare, och i den Stat, inom hvars område, man med en eller flera af dess medlemmar kommit i något slags gemenskap, utan äfven, hvar och en i förhållande til enskilda fördelar, som af staten blifva tillåtne och skyddade, lemna motsvarande bidrag, til vidmagthållande af de anstalter, hvarigenom dessa fördelar upkomma och befordras. På samma grund är också en Stat befogad at så väl föreskrifva, huru allmän och enskild rätt och välfärd skola förenas, under vilkor af begges bestånd, som äfven at, på ändamåls-enligaste sätt, sörja för verkställigheten af sådane föreskrifter. Här af följer, at Staten, utan egendoms-rättens förnärmande, kan och bör förordna, at, efter för rättade bergningar af skeppsbrutet gods, bergare-lön til visst belopp skall utgöras, samt tillika bestämma de åtgärder, hvilka finnas vara de tjenligaste för ändamålet.

Det är faktiskt bevist, at, före Dykeri- och Bergnings-Verkets organisation i Sverige, på de vidsträckta kusterne, mord och rån, med flera våldsamheter, ej sällan föröfvades emot sjönödlidande; at strandbor funnos, som af plundrings-begär, genom falska eldar eller sjömärken, förledde sjöfarande på grund, samt

at gods, bergadt i egarens frånvaro, merendels undandoldes. De strängaste straff för dessa brott utsattes förgäfves; ty det obehagade tilfället til en oloflig vinst var för mycket lockande. Visligen funno 1734 års Ständer, Dykeriet vara det ondas enda säkra correctif. En långlig erfarenhet har bekräftat detta. Hvilken hög bestämmelse att skydda nöden och afskräcka brottet! Egde Dykeri-Inrättningen detta enda företråde framför den fördna allmänna friheten at berga förolyckadt gods, så borde densamma blott derföre, om äfven på bekostnad af flerfaldiga ekonomiska fördelar, bibehållas. Men alt verkligt godt kan, i mer än et afseende, alstra nytta, om dervid omtanka och klokhet användas. Vi vilja altså tilse, huruvida Staten, å ena, samt private skepps- och godsegare, å andra sidan, af Dykeri- och Bergnings-Verket, i dess nuvarande skick, för ofrigt njuta några väsendtliga förmåner.

Enligt gällande Privilegier, ega Dykeri-Intressenterne, så länge Öfroj-tiden räcker, at "allena och framför andra obehindradt berga och dyka förolyckade, strandade skepp, fartyg, och laddningar samt hvad deraf öfver och under vattnet står, eller på vatten flyter, så at det, utan båt eller dykeri-redskap, derutur ej uptagas och bergas kan." Emot åtnjutande af en sådan rättighet, som genom Reglementet och sednare författningar är, för särskildta fall, någä bestämd, hafva delegarne i Dykeri-

Verket tillika hufvudsakligen åtagit sig följande förbindelser, nemligen: at, vid sjöskadebergningar, lemna de sjönödlidande skyndsamt handräckning och med beskedlighet behandla dem: at icke allenast alltid i hufvud-Magasinen och på vederbörlige ställen i hvarje Sjötulls-Kammars District underhålla tillräcklige, säkre och duglige dykeri-instrumenter och redskap, utan äfven, i mån af hvarje ords behof, antaga och instruera pålitlige och skicklige betjente, hvilka borde å kusten så fördelas, at de tidigt måtte kunna upptäcka alla strandningar af fartyg och vrak, så väl på den nära segelleden, som i öppna sjön: at i rätter tid utgöra den af Riksdagens Ständer fastställda bevilling: at med skälig betalning förnöja den främmande hjälp, som til lossning och bergning, före Dykeriets ankomst, kunde hafva af Svenska skepp blifvit nyttjad: at låta, genom sitt ombud, gemensamt med Tull-betjeningen, samt efter ledning af skeppets Manifest och Connoissementer, noga och utförligen uppteckna allt hvad som blifvit bergadt, samt bevaka och behörigen vårda sådant gods, intildess det, i föreskrifven ordning, blifvit försåldt, eller, efter öfverenskommelse, egaren återställt: at berga alla Kronans tilhöriga skepp och gods, som kunde förolyckas, samt lasten uti strandade fartyg, hvilka för Kronans räkning varit befragtade, endast mot en billig ersättning för dervid förefallne bevisliga om-

kostningar: at, på sätt ofvan berördt är, skyndsamt uprätta liqvid med skepps- och godsegare, eller deras ombud, öfver den Dykeriet tilkommande bergare-lön och kostnads-ersättning; samt slutligen at gemensamt ansvara för den skada, hvartil Verkets Direction, i en eller annan måtto, kunde lagligen anses vållande.

Det är genom et noggrant upfyllande af berörde åligganden, som motsvarande fördelar beredas Staten eller den enskilda. Missbruk och försømmelser, som den af Dykeri-delegarne sammansatte Direction, eller de utaf Directionen antagne ombud och betjente tiläfvventyrs kunde begå, äro fördenskull belagde med särskilt straff och ansvar, utöfver hvad i allmänna lagen för dylika fall blifvit stadgadt. Då, vid första underrättelsen om en timad strandning, ej allenast Krono-betjeningen i orten är, vid strängt ansvar, förbunden at, genom tilkallande af närmast boende allmoge, göra de sjönödlidande all möjlig hjälp, utan det äfven åligger Kongl. Maj:ts Befallningshafvande at, i lika afseende, tidigt vidtaga nödiga åtgärder, samt Tullbetjeningen i det district, der strandningen skett, dessutom bör å det strandade fartyget genast inställa sig til vårdande af Kronans rätt; då Directionens Ledamöter, vid äfventyr at förlora rättigheten til vidare delagtighet i Dykeri-Bolaget, ega tilse at Verkets betjening behörigen fullgör sina pligter; då Förvaltningen

af Sjö-Ärenderne erhållit Kongl. Maj:ts nådiga updrag at så väl af Directionen emottaga fullständiga qvartals-rapporter och förteckningar öfver alla strandnings-händelser, jemte kort berättelse om de til hvarje bergning fogade anstalter m. m., vid hvilken berättelse skepparens eller egarens attest öfver förloppet borde i afskrift biläggas, som äfven at, efter pröfning af årligen inkommande Besigtningens-Instrument, ålägga Directionen at, vid förefallande behof, anskaffa flere dykeri-redskap, eller för öfrigt verkställa hvad Förvaltningen kunde anse för Dykeriets drift och verksamhet erfordras; samt då ändteligen et specielt inseende öfver Directionen blifvit Kongl. Maj:ts General-Adjutant för Flottorne anförtrodt, i följd hvaraf han också, på förekomne anledningar, at Dykeriet, i en eller annan måtto, vårdslöst eller olagligt förfarit, eger at, utan anmälan hos Directionen, afsända en Sjö-Officer, som, efter på stället inhämtad underrättelse om förhållandet, bör derom afgifva sin berättelse til Förvaltningen af Sjö-Ärenderne; synes altså från Statens sida ingenting vara försummadt til handhavande af en behörig kontroll öfver Dykeri-Verket och dess organer. Om icke dessmindre någon egare af förolyckadt fartyg eller gods skulle förmena, at Dykeriet, i et eller annat afseende, förnärrmat hans lagliga rätt, så står det honom fritt at mot hela Intressentskapet anställa sin ersättnings-talan, hvilken i

fall saken är executif, hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i orten afgöres, men, enär målet är af tvistig beskaffenhet, vid Rådstufvurätten i den stad, under hvars tull-distrikt strandningen timat, summario processu och med den uti sjö-rätts-saker föreskrifna skyndsamhet, pröfvas och afdömmes.

I hvad sålunda särskildt blifvit förordnad, om rättegångs-sättet uti Dykeri- och Bergnings-tvister, kan man ej misskänna et lofvärdt bemödande at, så vidt möjligt varit eller kunnat förenas med vården om Kronans rätt, undanrödja hvarje hinder för handel och sjöfart. At samma välgörande afsigt ligger til grund för de hitintils utfärdade stadganden, angående bergningen och vården af strandadt gods, skall äfven genom en närmare undersökning af ämnet sättas utom alt tvifvel.

Erfarenheten har bestyrkt, hvad äfven ur philosophiska grunder är förklarligt, at, om et större företag skall kunna utföras, så gör ej den fysiska styrkan tilfyllest; men at dertil lika nödvändigt fordras et, efter behovet afpassadt, antal dugliga redskap, noggranna föreskrifter om dessas rätta nyttjande, inöfvadt och fullt brukbart manskap samt et befäl, som, under ansvar, leder det hela och för hvart särskildt fall gör et klokt val af medel och method, hvarigenom det mest säkra och fördelagtiga resultat kan på kortast tid erhållas. Blefve denna sanning af en missförstådd liberalitet åsidosatt vid de reformer,

som af en mera allmänt spridd uplysning påkallas, så införde man ej friheten utan anarkin, och olägenheter skulle dessutom upkomma, vida öfvervägande den åsyftade nyttan. Vi böra således ej befara at afunden, eller begäret at afskaffa det bepröfvade goda, skulle omsider lyckas at få Dykeri-Inrättningen i Sverige afskaffad, för at i stället införa oförsökte former: antages likväl möjligheten af en sådan reaction, kan man utan svårighet förutse de menliga följder, som deraf för handel och sjöfart oundvikligen komma at inträffa.

Dykeri-redskapen, med tillhörande barkaser, båtar, tågvirke, m. m. skulle i sådant fall troligen komma at, för Intressenternes räkning, försäljas på flere händer: det vore äfven sannolikt, at invånarne uti en och annan stapelstad, enär flera strandningar å deras kust under den förflutna tiden förefallit, kunde, til et förmodadt behof, inköpa fullständiga satser af berörde redskap. Således skulle åtskillige isolerade Dykeri-Inrättningar upstå, hvilka likväl måhända inskränkte sig til bergningen af förolyckade egna fartyg och gods, emedan hvarken en i författningarne bestämd skyldighet, eller det egna intresset förmådde dem at rädda andras. Deremot komme dylika anstalter at saknas å Rikets öfrige kuster, hvilkas åboer förslagsvis beräknade den nödvändiga kostnaden dervid, til et den möjliga vinsten öfverskjutande belopp.

Småningom skulle det egentliga Dykeriet förfalla; ty underhållandet af de inköpta redskapen vore ej behörigen controlleradt, eller vid något ansvar anbefaldt. Vid timande strandnings-händelser komme det då ofta at visa sig, det bergningen, i brist af tjenliga Dykeri-instrumenter, vore antingen overkställbar eller endast ofullkomligt kunde förrättas. När åter sådane verktyg funnos at tilgå, men måste hämtas på flera mils afstånd, så kunde, innan man hunnit framskaffa dem til strandningsstället, det mesta godset förderivas eller bergningen deraf försvåras, genom under tiden tiltagande storm eller isgång. Och äntligen skulle mycket arbete användas förgäfvades och flera förluster vållas deraf, at bergnings-redskapen eller dess tilbehör vore af dålig beskaffenhet.

Än betänkligare vore, efter vår tanka, de oordningar och olägenheter, hvartil en oinskränkt frihet at berga skeppsbrutet gods, skulle i sin utöfning föranleda. At, vid strandningar på mera glest bebodda kuster, mord och rån fordom förefallit och, under lika omständigheter, i framtiden skulle föröfvas, hafva vi ofvan ur anförde grunder utredt. Vi tillägga blott, at, om äfven enstaka boende strand-inwånare funnos välsinnade, så skulle det dock kunna inträffa, at dessa, i förhållande til den hjälp, som behöfdes, voro alltför få och dessutom af sjukdom, vådeld, Kronans tjenst, eller annan dylik oförmodlig händelse,

hindrades at lemna de sjönödlidande en begärd handräckning. Annorstädes åter, der kusten vore mer befolkad, borde väl ej de omnämde brott eller brist på bergningshjelp befaras. Men et öfverflödigt tillopp af folk, vid första underrättelsen om et skeppsbrott, skulle deremot framvisa det resultat, at alla, retade af begäret til vinning och pockande på lika bergnings-rätt, komme at trängas och slitas om det strandade godset: någon viss plan för arbetet ej blefve utstakad eller följdingen ville lyda dens råd, som egde insigt och erfarenhet i rätta bergnings-metoden: de lidandes samtycke eller önskingar blefvo ej inhemtade eller ock lemnade utan alt afseende; men den ena hindrade den andra, och under oredan blefve åtskilligt gods, antingen helt och hållet förgätet, eller genom oaktsamhet förderfvadt. Då man ej hos alla bergande kunde förutsätta omtanka och redlighet, så skulle hvad som lyckligen blifvit bragdt på stranden, möjligtvis til en betydlig del, skadas genom vanvård eller förskingras. För de effekter, som kommo til rätta, måste deremot kanske en desto drygare bergningslön betalas, som bergaren på intet annat vilkor stode at förmå til deras återställande, eller ock lät förstå, det han kunde godtgöra sin möda derigenom, at han behölle hvad och huru mycket honom behagade. Et dylikt prejeri voro de sjönödlidande underkastade äfven i det fall, då strandboerne samman-

satte sig at vägra sitt biträde, med mindre ej en öfverdrifven betalning blefve dem tillsagd. Ville den lidande söka uprättelse för den skada eller öfvervåld, som, i et eller annat afseende, kunde hafva honom öfvergått, så blefve det för honom, serdeles om han vore utländning eller stadd på en längre resa, nästan omöjligt at ur hopen uppsöka våldsverkaren, eller at, i fall han af hela mängden vore förorättad, bestämna viddan af och grunderne för sin talan. Hellre, än at förtro sig åt den ovissa utgången af en långvarig och kostsam process, skulle väl derföre en olycklig sjöfarande låta bero vid den redan gifna förlusten. Men, om en målsegande således öfvergåfve sina anspråk, kunde likväl ej styrelsen med liknöjdhet anse olagligheter, som, i och för sättet, huru de blifvit begångna, ej kunde undgå at genom ryktet varda kända. Publika åklagare och domstolarne finge full sysselsättning: betydliga utgifter tillskyndades Statsverket genom nästan ouphörliga brottmåls-ransakningar vid urtima Ting; och då Krono-betjeningen ej rimligtvis kunde, jemte sina öfriga trägna göromål, äfven handhafva en nödig uppsigt vid sjöskade-bergingarne, så blefve man kanhända slutligen nödsakad at, til ordningens uprätthållande, å vissa kuster förlägga en större militär-styrka, hvilken sammandragande och aflöping, äfven komme at högst kämbart betunga Staten. Den värsta följden af Dykeri-Verkets uphörande vo-

re dock folkmassans öfverhandtagande depravation, hvilken af nu uppgifna anledningar ofelbart skulle åstadkommas.

Då Herr Öfverste-Lieutenant Blomstedt, i sin förberörde underdåniga berättelse, bestämdt uppgifvit, at *"Dykeriets Emissarier ofta förhindra all annan hjälp at tilljuda sig åt sjöfarande som närmas kusten,"* hvilket uttryck rätt tolkad, synes innefatta den mening, at Dykeri-betjeningen ofta skall hindra sjönödlidande, at til bergning af det förolyckade godset, begagna andras hjälp, så torde det för mången synas underligt, at Herr Blomstedt; hvilken, såsom Sjö-Officer, under en längre tjenstetid, ej lærer saknat tillfällen at bedömma kunskapernes, ordningens och disciplinens afgjorda företräde framför okunnigheten och sjelfsväldet, likväl kunnat i denna del af ämnet offentligen yttra sig, på et sätt, som lindrigast sagdt, bär stämpeln af en bristande upmärksamhet, hvilken med Hr Blomstedts anspråk på Konungens och Nationens förtroende ej är förenlig. Samma anklagelse hafva vi funnit förut framstald i Hr Blomstedts yttrande til Riddarskapets och Adels Protocoll den 11 Maj 1818, der det heter: at Dykeriet *"före och efter en viss förelagd tid, dels förbjuder en at rädda sig, genom eget arbetande, som dertil eger förmåga, dels ock nekar en lidande, at, för besparande af dess egendoms kvarlevor mot lindriga vilkor begagna andra hjälpsamma och kraftfulla människors biträde."* Af

de utdrag ur Dykeri-författningarne som redan blifvit anförde, torde anklagelsens halt inses, då man finner, det rättigheten at, vid strandning, straxt berga skepp och gods med eget skeppsfolk, eller med biträde af tilstädeskomne främmande personer, redan år 1734 blifvit sjöfarande tilerkänd och at numera främmande hjälp til inländska fartygs räddning får, då lossning ej sker, i fulla 60 timmar användas, utan at Dykeriet eger at befatta sig med någon bergning. En uppenbar origtighet innefattas således i framställningen, at någon sjöskade-bergning, före en viss tid, ej får af eget skeppsfolk, eller af andra personer, än Dykeri-betjeningen, verkställas. Öfverflödigt vore dessutom et stadgande af tiden, efter hvars förlopp, den som kommit i sjönöd skulle vara oberättigad at med egen skeppsbesättnings arbete rädda sitt fartyg: ty med ringaste eftertanka bör man begripa, at hjälp endast i det fall anlitas, då egna krafter ej förslå. Också är i Dykeri-Reglementet uttryckligen förordnad, at Dykeriets ombud väl eger, at å hvart strandadt fartyg genast gå om bord, men ej vidtaga någon åtgärd, så länge skeppsfolket ensamt besörjer bergningen eller främmande biträde dervid, under ofvan upgifne vilkor, nyttjas. Från sistnämnda förmån hafva väl utländska sjöfarande, som förlora fartyg å Svenska kusten, blifvit uteslutne, emedan, efter hyad i Reglementet

anföres, desse, genom okunnighet om kusten och språket, saknade förmåga och tillfälle at skaffa sig nödigt biträde til bergning samt under fruktlösa försök, skulle blottställas för svårare följder; men sådane grunder synas oss föga tilfredsställande. Handels-Tractaten med Ryssland, uti hvilken Ryska fartyg erhållit lika bergningsfrihet med Svenska, är deremot bygd på reciprocitet, som i vår tanka utgör sanna principen, hvarefter nysberörde frihet för främmande nationers skepp bör beviljas eller inskränkas.

At det uti en så förhatlig dager ställda förbudet mot begagnandet, vid strandningar, af annan hjälp, än Dykeriets, i allmänhet endast gäller sjöfarande af sådane nationer, med hvilka et närmare handelsförhållande ej existerade, då sednaste Dykeri-Octrojen utfärdades, äfvensom at Dykeri-Inrättningen ingalunda lägger något väsentligt hinder för bergningen af sjöskadadt gods, lärer altså ej vidare kunna sättas i fråga. För egen del, kunna vi likväl ej tilbakahålla en anmärkning mot olämpligheten, i vissa fall, af det stadgande, at inländska sjöfarande, då lasten å et strandadt fartyg ej behöfver lossas, få, under 60 timmar, til fartygets räddning nyttja främmande biträde. Det är tydligt, at man, genom en sådan bestämning af tiden, för utöfvandet af den i äldre författningar medgifna frihet från Dykeriets bergnings-anspråk, velat förekomma tvister, imellan detta Verk

och egarne af förolyckadt skepp eller gods. Men, vid redactionen af Dykeri-Reglementet, hafva deremot åtskilliga andra omständigheter af ej mindre vigt, än den nyssnämnda, undfallit upmärksamheten. Vål torde den bestämda tiden af 60 timmar, kunna utan särdeles äfventyr, medgifvas, för verkställandet af sjöskade-bergningar, som under sommar-månaderne förefalla. Under årets andra skiften åter, då dagarne äro kortare samt stormar och isgång mera ofta inträffa, synes en så lång bergningstid destomindre kunna med säkerheten för Kronans samt godsegares och assuradörers rätt förenas, som särskilda omständigheter oundvikligen fördröja bergningen af strandadt gods vida utöfver den tid, som till lossning i hamn eller annan lofgifven ort vanligtvis åtgått. För öfrigt hålla vi före, at, då et strandadt fartyg är lastadt med dyrbara eller lätt förderfliga varor, skepparens bergningsfrihet, utan afseende på årstid, bör ytterligare minskas.

Som äfventyret är större och nöden mera tvingande i den händelse, då et strandadt fartyg ej kan räddas eller bringas i flottvatten, utan at mer eller mindre af lasten måste lossas, så beror jemväl bergningen af sådant fartyg och gods, i väsentlig måtto, derpå, at tillräcklig, med dugliga redskap försedd och verksam hjälp i tid erhålles. At så beskaffadt bergnings-biträde endast med säkerhet kan från Dykeriet påräknas, hafva vi of-

van visat. Derföre och med afseende tillika på Tullverkets nytta eller skada af sättet, huru lossning verkställes, har det i Dykeri-Reglementet blifvit förordnadt, at skeppare, så snart, efter fartygets strandning, någon del af lasten blifvit förd i land, genast, vid utsatt vite, skall öfverlemna bergningen åt Dykeriet. Beträffande sjelfva ordningen vid bergandet af de uti et förolyckadt fartyg inlastade varor, innehåller Reglementet ej annat, än at det dyrbaraste och angelägnaste godset skall räddas aldräfst, enär skepparen och godsägaren det åstunda. Då Dykeri-Verkets egen fördel främjes genom drift och noggranhet vid sjöskade-bergningar, torde väl af sådan orsak någon vidare reglementarisk föreskrift härom ej ansetts vara af nöden. Genom en, den 27 April 1803, utfärdad Instruction för Dykeriets Commissarier, hvilken förmedelst ofvan åberopade Kongl. bref, af den 27 Nov. 1807, i vissa delar, undergått ändring, och i andra åter blifvit i nåder bekräftad, har deremot Dykeri- och Bergnings-Compagniet ålagt Commissarien, at med skepparen å det strandade fartyget alltid samråda, huru bergnings-arbetet skall förrättas och nödig tillsyn hållas vid lossning, transport i land, på strand och vid uplagsstället. At befälet öfver de bergande bör föras af Dykeriets ombud, synes dock i flera afseenden mest lämpligt.

En gräns för Dykeriets rättighet at ensamt berga förolyckade skepp, är äfven tyd-

ligt updragen uti den i Reglementet gifna förklaring: at med lossning vid förefallande strandnings-händelser förstås, "då något uttages af det gods, som egentligen under namn af last begripes, i skepp öfver eller under däck finnes samt på märkrulla uptecknas bordt; men at derifrån undantages hvad til skeppets inventarium, utredning och provision samt skeppsfolkets kläder hörer." — At, för vördandet af Dykeri-Inrättningens fördel, de sjö-nödlidandes välfärd likväl icke, såsom man påstått, blifvit lemnad ur sigte, bevisas äntligen af den åt de sistnämde gifna tillåtelse at, vid påträngande nöd, i Dykeri-betjeningens frånvaro, börja skeppslastens lossning med främmande biträde. Til förekommande af missbruk är något annat försigtighetsmått ej anbefaldt, än at skeppare och folk kunna åläggas edligen uppgifva alt gods som, utom hvad connossementer och manifester innehålla, blifvit bergadt. Mera ändamåls-enligt synes väl det stadgande, at Dykeriets rätt til bergnings-procent blir oförminskad, äfven i det fall, då en skeppare, som både last lossat och främmande hjälp nyttjat, uppgifver, at hjälpen ej blifvit til lossningen, utan blott til skeppets befrielse från grund eller isgång, använd. Men i händelse en skeppare inlastat til införsel förbudna varor, eller om, på sätt af den berygtade Nordqvistska Sänknings-historien uplyses, skepparen ingått i hemligt förstånd med skepps- eller godsegaren at be-

draga assuradörer genom falska skeppsdocumenter; så är ingen tvifvel, at han, strandningen må vara upsåtliga tillståld eller oförvållad, ej spar något bemödande at undgå Dykeri-betjeningens upmärksamhet, och således til bergande och undandöljande af godset, eller för at göra uptäckten och bevisningen af bedrägeriet omöjlig, förskaffar sig biträde af egen til delaktigheten i förbrytelsen och vinsten intald besättning, eller af personer, som på lika sätt blifvit indragne uti hans intresse.

Dylika speculationer skulle, efter vår tanka, säkrast hämmas, om angifvaren af det gods, som vid bergningen ur sjönöd blifvit undangömdt, finge, utom sin i författningarne fastställda beslagare-andel, åtnjuta en anseelig belöning, hvilken i alla fall borde utgå och, vid bristande tilgång i förbrytarens egendom, af Dykeriet och Tullverket gemensamt betalas. För samma ändamål borde också angivelse af et vid lastningen bevisligen föröfvadt bedrägeri, särskildt vedergällas af Dykeriet och assuradörerne. I lika afseende tro vi oss för öfrigt böra tilstyrka, at både de nu föreslagne belöningarne och den vedergällning, som, enligt Dykeri-Reglementet, tilkommer första angifvaren af skeppsbrott och sjöskada, måtte til visst belopp, lämpadt efter uptäckstens vigt och fullständighet, eller classvis, bestämmas, men ej, såsom hinintills varit vanligt, bero af vederbörandes godfin-

nande. Blevve äfvenledes betalningen för den handräckning, närboende almoge och borger-skap böra lemna vid sjöskade-bergningar, fixerad efter taxa, utöfver vanlig arbetslön och ytterligare förhöjd på beting, då arbetet vore mera besvärligt, eller fordrade större ihärdighet, så skulle härigenom tilgången på bergningsmanskaf troligen i betydlig mån ökas.

Genom Kongl. Protektoriat af den 1 Oct. 1730, som uti 1802 års Reglemente är bekräftadt, hafva Dykeri-Intressenterne jemte deras ombud, betjente och arbetare erhållit försäkran at, vid förefallande bergnings- och dykeri-förrättningar, åtnjuta lika beskydd som Tullverkets betjening. Då i följd häraf, skeppare och skeppsfolk ej allenast synas vara, vid utsatt vite, förbundne at taga Dykeri-Commis-sarier och uppsyningsmän om bord, när desse det åstunda, utan äfven, om de sätta sig i motvärn med väpnad hand, böra derföre straffas, utöfver hvad allmänna lagen i 24 Cap. 8 §. Missgernings-Balken för sådan förbrytelse stadgar; då deremot et af Dykeri-betjente, under deras förrättning, utöfvadt våld är belagdt med dubbelt ansvar, och då för öfrigt militäre befälhafvare äfvensom andra embets- och tjenstemän, å ena sidan, å-ligger at lemna Dykeriet handräckning, om den begäres, samt, å den andra, framför den enskilde medborgaren, äro särskilt ansvarige för förtigande af vetterligt brott; så kan man ej annat inse, än at Hr Öfverste-Lieutenant

Blomstedt anlagat sig sjelf för nog efter-tänkelig förseelse, då han berättat sig hafva sett skeppare och besättningar färdiga, at med vapen och våld försvara sig mot Dykeri-betjeningen. Denna upgift kan likväl, såsom obestyrkt, hvarken antagas eller förkastas, men i fall den ej härflyter af misstag eller förhastande, beklaga vi upriktigt at Hr Blomstedt, hänförd af sin opinion om Dykeri-inrättningens skadlighet, försummat at närmare undersöka verkliga anledningen til de oordningar, han anmärkt.

Med en omständlighet, som måhända pröfvat våra läsares tålmod, hafva vi bemödat oss at dels rätta några irrige åsigter af Dykeri- och Bergnings-Verket, dels ock ådagalägga de vigtiga fördelar, som handeln och sjöfarten, i och för sig sjelfva betraktade, draga af denna inrättning. Dykeriets nytta för Staten eller det allmänna är åter så ögonskenlig, at detaljen deraf torde kunna sparas. Det har från Dykeri-inrättningens början varit erkändt, at den i betydlig måtto bidragit til ökande af Tullverkets inkomster, ej blott derigenom at skeppsbrutet gods blifvit bergadt och bevaradt, til större mängd, än som eljest med ofullkomliga bergnings-anstalter, eller utan behörig tillsyn kunnat räddas, utan äfven i det afseende, at lurendrägerier ömsom blifvit upptäckte, då varornes confiscation jemte dryga böter afskräckt från vidare dylika försök, ömsom åter blifvit förekomne, e-

medan smyghandlarne af Dykeri-betjeningens vaksamhet hindras at, likasom fordom, antingen under föregifvande af sprungen läck, eller efter at hafva för syn skull kapat mast, vant, kabel, ankare och ankartåg, eller annan skeppsredskap, inlöpa i olaga hamnar och derstädes lossa hela laddningar af contraband.

En säker inkomst tillflyter dessutom Statsverket från den bevillning, som Dykeri- och Bergnings-Compagniet årligen betalar. Enligt de underrättelser, vi kunnat samla, var det först år 1743 som Dykeri-Intressenterne, med anledning af samma års Riksdags-beslut, frivilligt åtog sig bevillning, hvilken af hvardera Compagniet erlades med 100 daler S:mt om året, intil 1762, då den af Riksens Ständer bestämdes til 1,000 daler för Södra och 500 daler för Norra Compagniet. Dessa bevillnings-summor blefvo, vid Riksdagen år 1766, fördubblade och ökades ytterligare, genom 1789 års Riksdags-beslut, til 666 R:dr 32 sk. för hvardera Compagniet, eller för begge tilsamman 1,333 R:dr 16 sk. Specie; hvarvid det förblef äfven efter Compagniernas förening til et enda bolag. På Riksdagen åren 1809 och 1810 ålades Intressenterne at utgöra 2,000 R:dr bevillning, som, vid 1815 års Riksmöte, än vidare förhöjdes til 3,000 R:dr. Uti Bevillnings-förordningen af den 25 Juli 1818, 2:dra Art. 6 §. 2 mom. blef merberörde afgift slutligen til 4,000 R:dr B:co fastställd. At Dykeri- och Bergnings-Compag-

niets bevillning, på en tid af något öfver 53 år, räknade från 1762 til 1815, blifvit fem serskilta gånger så ansenligen tilökt, som visadt är, torde egentligen böra tillskrifvas den herrskande fördomen mot Dykeriet. Denna förmodan grunda vi på den anmärkning, at nämde bevillning, ehuru år 1762 förhöjd, vida utöfver hvad under den föregående tiden blifvit betalt, likväl fördubblades vid Riksdagen åren 1765 och 1766, då Borgare-Ståndet yttrade särdeles missnöje öfver Dykeri-inrättningen. På annat sätt lærer man ej eller kunna förklara, hvarföre, uti sednaste Bevillningsförordningen, en högre afgift blifvit Dykeri-Bolaget ensamt, bland skattgifvande Societeter, påförd. Jemföres detta Bolags beskattning med den som af andra Verk utgöres, så företer sig äfven en märklig olikhet. Jern-Contoret t. ex. erlade redan år 1762 en bevillning af 10,000 D. S:mt, som år 1789 ökades til dubbelt belopp, eller 3,333 R:dr 16 sk. Banco, men blef år 1815 nedsatt til 3,000 R:dr, med hvilken summa nämde Verks contribution ännu utgår, under det at Dykeri- och Bergnings-Verkets bevillning, genom 3:ne tätt på hvarandra följde förhöjningar, blifvit stegrad til et trefaldt högre belopp, än hvar til densamma år 1789 och ända intil år 1810 besteg sig. Det torde deremot förefalla mången oväntadt, at Stockholms Stads Brandförsäkrings-Contor, som för mästa delen hvälver på hufvudstadens invånare anskaffningen

och underhållet af eldsläcknings-anstalterne samt sjelfva eldsläcknings-arbetet, likväl ännu är i åtnjutande af den åt Contoret, vid fondens stiftelse, förunnade frihet från bevillnings erläggande, hvilken frihet ej synes kunna bestå med nu gällande beskattningsgrunder, och längst för detta uphört at begagnas af Sjö-Assecurance-Contoret, som, vid sin grundläggning, äfven blef dermed upmuntradt. I öfrigt förtjenar det anmärkas, at, enligt oss meddelta säkra underrättelser, Dykeri- och Bergnings-Compagniets årliga behållning, hvilken naturligtvis måste vara mycken förändring underkastad, vissa år ej varit större, än at faststälde bevillnings-summan deraf utgjort 20 å 25 Procent. Af Rikets nu församlade Ständers rättvisa och uplysning bör man dock med säkerhet förvänta, at ifrågavarande bevillning blir lämpligen nedsatt.

Då bland de flera, som klandrat nuvarande Dykeri-Inrättning, ingen, oss vetterligen, upgifvit någon annan mera lämplig anstalt til bergning och updykande af strandadt fartyg och gods; så vilje vi i förväg granska et förslag, som tiläfventyrs kunde framställas; at, nemligen, efter Dykeri- och Bergnings-Verkets uphörande, et nytt, i likhet med Lots- och Båk-Inrättningarne, under tillsyn af vissa förordnade embets- och tjenstemän, skulle kunna upsattas och vidmakthållas genom afgifter, dem de sjofarande til stadgadt belopp erlade, och hvarförutan särskild berg-

ningslön vid hvarje strandning, i förhållande til arbetet, borde betalas. Vid detta förslag torde först och främst böra erinras, at det saknar den billighetsgrund, som röjer sig i den allmänna föreskriften om Lots- och Båk-penningarnes utgörande; och huru än afgifterne til den föreslagne nya Dykeri-Inrättningen blefve bestämda, kan man dock med visshet förutse vederbörande godsegares klagomål, at en den ena tilhörig laddning blifvit för högt och en annans deremot för lågt taxerade. För verkställigheten åter skulle den svårighet möta, at, då utgifterne för Lots- och Båk-Inrättningarne förslagsvis låta med tämlig säkerhet beräkna sig, äro tvertom kostnaderna vid sjöskade-bergningar så beroende af flerahanda tillfälliga omständigheter, at någon tillförlitlig calcul deröfver icke på förhand kan upgöras. Också finge Staten vidkännas en gifven förlust, i de händelser, då bergningskostnaden öfverstege det bergade gods värde, eller då sådant gods ej förslog til ersättning af öfriga utgifter til detsanmas vård, transport och förauctionerande. Då Dykeri-Reglementets välgrundade stadgande, at någon befattning vid Dykeriet ej får af Tull-Lots- och Fyrbåks-betjening emottagas, troligen komme at fortfara, samt Örlogs-flottans befäl och manskap ej eller kunde, jemte Kronans tjenst, sköta Dykeriets, så återstode ej annat, än at skapa en mängd nya tjenester och löner, hvilka likväl destomindre borde å In-

valider öfverlemnas, som göromålen vanligen fordra män med oförsvagad hälsa och lifskraft. Tages alt detta i beräkning, så finner man lätt, at Dykeriets förändring från enskild til publik inrättning, skulle utöfva et menligt inflytande på Statsverket och måhända dessutom kosta Kronan en upoffring af flera reella förmåner. En och annan känbar olägenhet för den enskilde vore för öfrigt oundviklig, innan det nya Dykeri- och Bergnings-Verkets organer vunnit erforderlig öfning och skicklighet.

Efter denna åsigt, äfven framställd af f. d. Comiterade til förvaltning af Örlogs-flottans ärenden, uti deras i ämnet afgifna underdåniga betänkande, har det således funnits förmånligast för Staten at updraga åt et enskildt Bolag verkställigheten af Dykeri- och Bergningsanstalterne. Då et sådant updrag skett i form af privilegier, skulle det ej förundra oss, om man deråt gåfve den förhätliga benämningen af et monopol. Men orättvisan af detta prædicat är uppenbar, emedan monopolets natur är uteslutande enskild vinning; hvaremot Dykeri-inrättningen tydligen åsyftar det allmänna bästa och endast på upfyllda skyldigheter grundar anspråk, hvilka i lag och författningar äro bestämda. Utom redan anförda omständigheter torde äfven foljande hafva i väsentlig mån medverkat, at rättigheten til bergning och updykande af skeppsvrak och strandadt gods blifvit detta Bolag ensamt tillagd.

Det är af erfarenheten bevist, at all industri för sin upkomst och bestånd kräfver säkerhet och upmuntran. Omfattar industrin et företag, på vinst och förlust, så måste detta företag utföras i större scala och understöddas af betydligare penning-tilgångar, så framt en varagtig nytta skall deraf, under tidens längd, kunna påräknas. Om deremot en speculation inskränker sig til et försök, hvar på speculantens hela förmögenhet vågas, så skall denne, vid en olycklig utgång, oundvikligen blifva ruinerad; i fall åter framgången kröner hans vågspel, torde fortsatta bemödanden i samma väg ej mötas af et allmännare förtroende. Genom föreningen af flera enskilda medborgares capital och verksamhet, bildar sig först en inrättning, hvilken, mindre beroende af conjuncturen, kan med framgång egna en oafbruten verksamhet åt den industri-gren, som den valt til sitt föremål. På sådant sätt upkommo fordom och frambringas i våra tider Bolag, eller så kallade Compagnier för en vidsträcktare handelsrörelse, för sjö- och brand-assurancer o. s. v. De af oss åberopade handlingar visa äfven, at Dykeri-Inrättningen, som i början, utan synbar framgång, idkades af en och annan enskild person, deremot vunnit och stadgat sitt anseende, sedan den updrogs åt flera In-tressenter. Några förklarade fiender til denna Inrättning hafva väl trots sig finna et stöd för sitt tadel i den omständighet, at In-

rättningen upkommit under en envålds-regering, hvilken, enligt sin natur, förmenas mindre värda det allmänna bästa, än egna eller en gynnande Corporations intressen. Om desse omilda domare, antingen af sjelfva urkunderne eller af de i denna afhandling meddelte utdrag, behagat taga en närmare kännedom af saken, så skulle det vara öfverflödigt at erinra, det blott en del af grunden til Dykeri- och Bergnings-Verket lades i Konung Carl XI:s prisvärda regeringstid, men at den öfriga grundläggningen och sjelfva byggnaden, tilhör den så kallade frihetstiden, hvars ljusa sida utmärktes af en mängd författningar, åsyftande handels och industriens förkofran. Bergningen af förölyckade skepp och gods, blef nemligen i 1692 års privilegier inskränkt endast til sådant, som kunde updykas och upfiskas på en viss kuststräcka; och de första Dykeri-Intressenterne erhöillo berörde privilegier, såsom et vanligt patent, för bestämd tid, til ersättning dels af använde kostnader på upfinningen och anskaffandet af tjenliga redskap, dels ock af det underhåll och den aflöning, som måste bestås de antagne dykarne. Det var först vid 1734 års Riksdag, som dåvarande Dykeri-Compagnier kommo i åtnjutande af rättigheten at, utan andras intrång, å hela Rikets kuster, med få undantag, berga ej allenast vrak och sjunket gods, eller så kalladt skeppsfynd, utan äfven skepp, som råkat på grund eller stadnat uti isgång, och hvilka icke kunde bringas i

flott vatten, med mindre någon del af lasten lossades. Således blef mellan Staten och nämnde Bolag et Contract afslutadt, hvarigenom dessa sistnämde, på vinst och förlust, åtogo sig at besörja så väl bergningen af Kronans strandade skepp och gods, endast mot ersättning af dervid gjorde kostnader, som alla öfriga sjöskade-bergningar, emot bergare-lön, efter tillika utfärdad taxa.

Då en nödig omtanka från dens sida, som til en annan öfverlåtitt sina rättigheter, ovilkorligen fordrar säkerhet för uppfyllandet af de pligter, denne contrahent sig åtagit, så synes äfven Staten hafva sökt och funnit en sådan säkerhet hos personer af känd förmögenhet, hvilka underkastade sig et gemensamt ansvar. Dessa Bolagsmän kunde likväl hvarken sjelfve ingå uti vidtomfattande, kostsamma och ofta med lifsfara och särdeles besvärligheter förbundna företag, eller dervid påräkna ständigt biträde af skicklige ombud och betjente, derest ej sådana fördelar tillika betingades och erhöles, som, i jemnförelse med andra borgerliga yrken, kunde anses motsvara den möda och de kostnader, man användt. Vid bestämmandet af de grunder, hvarest Dykeri-Intressenternes bergare-lön borde utgå, företedde sig dessutom åtskilliga svårigheter: ty bergnings-kostnaden ökades eller minskades af flerfaldiga omständigheter: stundom befanns et strandadt fartyg ega dyrbar laddning och stundom var det skepps-

brutna godset af obetydligt värde; någon gång bergades också skepp och gods, sedan skeppare och skeppsfolk omkommit eller desamma öfvergifvit, och utan at egaren då eller sedermera blef bekant. Det ditintils gällande och jemväl i Sjölagen bekräftade bruk, at låta bergare-lönen ankomma på det beting, som träffades imellan Dykeriet och den sjönödlidande, samt hänskjuta derom yppade tvister til domarens afgörande, kunde åter ej bibehållas, emedan det antingen skulle hafva gjort de skeppsbrutne altför mycket beroende af Dykeri-bejeningen, eller haft den påföljd, at den sistnämnde ej företoge andra bergningar, än sådana som vore lönande, samt skulle i alla fall verka et skadligt dröjsmål, och mången gång, å ömse sidor, vålla onödiga rättegångs-utgifter. Man ansåg således mest lämpligt, at fastställa bergare-lönen til en viss andel af det förolyckade skeppets och godsets värde. Det är lätt bevisligt, at bergare-lönen, före år 1734, på lika sätt, men ofta til högre procent, blifvit efter öfverenskommelse erlagd, samt at enahanda grund för dess beräkning, före och efter denna tid, varit i andra länder antagen. Så länge sjöfarten var mindre liflig samt smärre fartyg och laster af ringare värde utgjorde det öfvervägande antalet, var det billigt, at Dykeriet fick åtnjuta en högre lön, än som i sednare tider, efter sjöfartens yunna tilväxt ansetts

böra

böra ega rum. En ytterligare nedsättning af bergare-lönen torde likväl destomindre böra i fråga komma, som Dykeri-Inrättningen derigenom möjligen skulle förlora den styrka och fasthet, hvarförutan den ej kunde behörigen fullgöra sina skyldigheter.

Af hvad vi redan i ämnet anført, anse vi det vara obestriddigen ådagalagdt, at Dykeri-Intressenterne ej eller böra lida någon inskränkning uti deras i Reglementet medgifna rättighet at, efter timad strandning, ensamt berga en last, som til någon del måste lossas, och at räkna sig den stadgade bergare-lönen til godo, äfven om bergningen skett med främmande biträde. I Reglementet äro deremot 2:ne fall upgifne, då bergare-lönen, icke efter taxa, utan til et skäligt belopp får af Dykeri-Bolaget upbäras, nemligen: då, efter en sjöträffning, främmande Magts skepp eller skeppvrak strandat på Rikets kuster och genom Dykeriets försorg blifvit bergadt, samt då Dykeri-betjeningen räddat från förskingring sådant gods, som funnits kastadt så långt på torra landet, at det af hvem som helst utan hinder kunnat tagas i förvar.

Det synes således äfven här af, at man icke förlorat ur sigte, hvarje billig skyldighet, som kunnat föreskrifvas Bolaget; och då pligter upfyllas hvilka motsvara erhållne förmaner, eller med andra ord, at samhälls-con-

tractet är byggt på reciprocitet, så anse vi, enligt hvad vi ofvan yttrat, en ytterligare nedsättning af bergnings-lönen, eller ökade bördor för Bolaget, såsom et orättvist steg endast ledande til detsammas uplösning. Vi kunna likväl icke förmoda en sådan händelse, om än den är föremålet för fleras ifriga önsknningar; ty vi tro at en ordning, som en gång vunnit stadga och häfd, står säker emot begäret at nedrifva, utan at ega bättre grundval för det man på ruinen vill upbygga.

Men då man med sak, bättre än med ord förmår uplysa sanna förhållandet, tro vi oss sluteligen böra anföra några strandnings-händelser, hvilkas resultater säkrast skola utvisa, om man har fog at öfverklaga härvarande Dykeriets åtgärd vid bergningar.

Briggen Jehu om circa 60 läster, strandade i Göteborgs skärgård den 3 Nov. 1821, under en svår storm, hvilken så mycket mer förstörde skeppsskråfvet och tacklage-persedlarne, som den länge fortfor efter strandningshändelsen; det oaktadt upgingo de, försålde å Dykeri-Auction, til följande belopp, nemligen:

Tacklage-persedlarne	B:co R:d	1,246. 33. 6.
Vraket	„ „	137. 23. —

Tilsamman 1,384. 8. 6.

Då större delen af det bergade, måste uti och under vattnet up-

fiskas och bergas, beräknade Dykeriet, Bergare-lön å 20 p:Ct

R:dr 276. 10. 1.

Rapport om strandningen, dagsverken, Dykeri-betjeningens resor och tractamenten, fragt til Göteborg, värderings-kostnad, documenters lösen, magasins-hyra, auclionskungörelser, auclionsprovision, postporto, notarial-attest m. m. specifikt beräknadt, tillsammans . . . R:dr 178. 34. 8.

455. 26. 9.

Behållning Banco R:dr 928. 29. 9.

Galeasen Compagnion om circa 50 läster, strandade i Göteborgs skärgård den 25 Jan. 1822, fartyget slogs i stycken och lasten gick til större delen förlorad.

Vraket såldes å Auclion för B:o R:dr 46. 2. —
 Tacklaget d:o d:o ” ” 905. 16. 11.
 ” ” 951. 18. 11.

a f g å r:

Bergarelön å 20 p:Ct R:dr 190. 13. 5.

Rapport om strandningen, dagsverken, fragt til Göteborg och inlastnings-kost-

nad, expresser, magasinshyra, värderingskostnad, documenters lösen, auctions-provision och omkostningar, Dykeri-betjeningens aflöning, postporto, skepparens tractamente för uppsigt vid bergningen, sjöförklaring, notarial-attest m. m., är specificerad och tilsamman utfördt med . . . R:dr 145.39.1.

336. 4. 6.

Behållning Banco R:d 615.14. 5.

Galeasen Fogeln, strandade och sjönk i Hudiksvalls district den 24 Oct. 1821 på flere famnars djup, med innehafvande last, bestående af 300 S \textasciitilde , 1 \textasciitilde , 10 \textasciitilde Tackjern. Här af blef genom Dykeriets försorg updykad och afleverad 294 S \textasciitilde 10 \textasciitilde 10 \textasciitilde , hvilka efter öfverenskommelse uptogos til et värde af 8 R:d pr S \textasciitilde (det gångbara priset var öfver 9 R:dr) med 2,356 R:dr 9 sk. 7 r. Banco, hvarå beräknades bergare-lön à 15 p:Ct Banco R:d 353. 20. 8.

Rapport om strandningen, dagsverken, Dykeri-betjeningens aflöning och resor, postporto, notarial-attest m. m., tilsamman R:dr 200.45. 2.
Summa Bergningskostnad B:o R:dr 554.17.10.

För Assuradörerne gingo således blott 5 Stk 11 ~~ett~~ Tackjern förlo-
rade och hela bergnings-kostnaden
upgick ej til mera än 24 p:ct.

Til motsida af dessa resultat af Dyke-
riets handläggning, hvilka oväldigt, och utan
at upsöka de fördelagtigaste, äro tagne bland
massan af strandnings-mål, vilja vi anföra
några exempel huru bergningar på utrikes
orter utfalla, der de af allmänna Autoriteter
och ej genom enskild Inrättning ombesörjas.

Fartyget Concordia, innehafvande åter-
stoden af en saltladdning, kastades under en
häftig orkan, åtföljd af mycket högt vatten, i
land på kusten vid Svinemünde den 11 Nov.
1820; vattnet utföll kort derefter, så at farty-
get nästan stod på torra landet; bergningen
af det hela var således mycket lätt verkställd;
den utföll som följer:

Enligt Auktions-protocoll af den 16 Dec. 1820,
hade skeppsvraket blifvit försåldt til

Preussisk Cur:t R:dr 203. — —

och skeppets inventarier enligt d:o

af den 6 Febr. 1821 Cur:t R:dr 783. 16. —

Preussisk Cur:t R:dr 986. 16. —

Arbetslöner, transportkostnader vid
bergningen, magasinshyra, transla-
tion, sjöförklaring, besigtning, pro-
vision m. m., medtog enl. räkning 794. 9. 6.

Behållning Preussisk Cur:t R:dr 192. 6. 6.

Det bergade saltet renderade å auction
 Preussisk Cur:t R:dr 625. 6. —
 men bergnings- och försäljnings-
 omkostningarne, medtogo Cur:t R:dr 473. 12. —
 så at hela behållningen blott ut-
 gjorde . . . Preussisk Cur:t R:dr 151. 18. —
 hvilken, om strandnings-händelsen under li-
 ka omständigheter skett på Svenska kusten,
 troligen hade upgått til minst tre gånger
 större belopp.

Fartyget Carl Johan om circa 30 lästers
 drägtighet, låg den 7 Oct. 1820 i yttre ham-
 nen af Honfleur: vid ebbtiden öppnades en
 af slussportarne til inre hamnen, hvarigenom
 strömmen fick en sådan kraft, at fartyget der-
 af nedtrycktes i gyttjan och sedan tågen sprun-
 git, med häftighet kastades emot Banken; ge-
 nast efter det händelsen timat, tilkallades tim-
 mermän för at undersöka fartyget, då rodet
 befanns sönderbräckt, äfvensom akterstäfven
 och kölen, och emedan fartygets inventarier i
 öfrigt lidit så betydligt, at deras iståndsättan-
 de skulle öfverstiga värdet, beslöts at farty-
 get med dess tilbehör, skulle å Auction för-
 säljas; räknenskaperne uptaga försäljnings-be-
 loppet til Francs 2,205. —
 men deremot hafva bergnings-om-
 kostningarne m. m. upgått til Francs 2,203. 16.

Behållning Francs 1. 84.
 Ytterligare skulle utgå: kost och må-
 nadspenningar til skeppare och be-

sättning, för den tid de biträdt med bergningen; men hvar til tilgång saknades.

Det är i öfrigt vanligt vid strandnings-händelser å Franska kusterne, at fastän bergade skepps-inventarier säljas til flere tusende francs, rederierne nödsakas tilskjuta, för at liqvidera den skuld, i hvilken skeppare och besättning stadnat, i och för sitt uppehälle under pågående bergning; någon behållning kan nästan aldrig påräknas.

Der, hvarest någon bergnings-inrättning är införd, har Assuradören eller den oförsäkrade Redaren, likväl något hopp at icke alt skall gå förlorat; men kuster finnas, hvarest icke den lättaste bergning kan företagas, såsom i Finland, hvilket land nu mera icke har någon Dykeri-inrättning. Vi vilja derforre anföra en der timad strandnings-händelse:

Fartyget Vålgång och Försigtighet afsegelade i October 1821, innehafvande ibland annat gods, 144 Stk 14 ~~Stk~~ Tackjern, destineradt til Strömfors Bruk, beläget 2 mil nära Lovisa Stad. Fartyget anlände i derpåföljande December månad til Österby hamn, $1\frac{1}{2}$ mil från Bruket, der det frös fast; klämdt af isen och förmodligen under vintern liggande utan tillsyn, sjönk det den 2 Mars på et djup, at vattnet stod $1\frac{1}{2}$ fämn öfver kajuttaket. Egaren til Tackjernet, hvilken i Stockholm tagit försäkring, har oagtadt flere intimationer

i dagbladen, icke kunnat finna någon person som åtagit sig bergningen, och Tackjernet ligger ännu i samma skick, til skada för försäkrings-gifvarne, hvilka nu ämna härifrån afsända redskaper och skicklige personer för at ombesörja bergningen.

Vi anse öfverflödigt at til jemförelse imellan bergningar i Sverige och på Utrikes orter, anföra flera händelser. På kusterna af Jutland är ingen behållning at förvänta; ännu mindre i England, der en tull af några och 30 proCent medtager alt, som bergares egenmäktiga beräkningar någon gång lämna öfrigt; och bättre öde träffar ej de skeppsbrutne på kusterna af Spanien och Portugal, der de måste våga alt för at rädda sina lif, sedan de undgått at upslukas af vågorna.

Under nu rådande usancer vid sjöfarten, äro de försäkrings-gifvande, Dykeriets egentliga vederdelomän, emedan beståndet af de föras inrättningar, så mycket beror på sättet, huru det sjöbrutna godset blir bergadt och vårdadt, hvadan Dykeriet til sitt närvarande bestånd icke kan uphäfvas eller förändras, utan at Assurance-Inrättningarnes fortgång derigenom rubbas.

Vi böra derföre ytterligare leda upmärksamheten derpå, at då större delen af skepp och varor icke gå utan assurance, ganska få skeppsbrott ega rum, hvarvid det icke

tilkommer Assuradörerne, at ersätta förlusterne: at således olyckan icke egentligen drabbbar rederierne eller godsegarne, utan assurance-inrättningarna, hvilkas utbetalningar för den ingångne risquen, endast kunna til någon del minskas, genom den åtgärd, som med det skeppsbrutna godset vidtages. Under nu varande ordning, ega så väl inhemske som utländske assuradörer et tilfälle, at på enskild väg vinna jemkningar och afgöra möjliga irringar eller tvister, hvilka säkerligen icke rönte en lika lätt behandling, om de drogos under allmänna Autoriteters jurisdiction, underkastade alla rättegångens långsamma formaliteter; och vi känna af säkra facta, at de tvenne Assurance-Inrättningar, som här i landet finnas, och hvilkas beröring med Dykeri-Compagniet i den mån tiltagit, som deras verkningskrets genom ingångne risquer, blifvit til flera millioner Riksdalers större belopp än förut, utvidgad, icke egt skäl, at öfver Dykeri- och Bergnings-Compagniet föra någon klagan, utan at de fastmera kunna vitsorda et förhållande, som icke afvikit från rättvisans och billighetens lagar.

Den undersökning om Dykeri-Inrättningen, til sitt ursprung, sin fortgång och närvarande skick, vi nu gå at sluta, är en gärd den vi ansett oss vara sanningen skyldige; och då vi tro oss hafva förmått ve-

derlägga de anklagelser, som dertil gifvit anledning, förklara vi derjemte, at om bland dessa och de nya anfall, som under nu påstående Riksmöte, blifvit mot Dykeri-Inrättningen gjorde, någon enda tilvitelse vore grundad på verkliga skäl, skulle vi icke vara de sista at erkänna nyttan af, at beifra och förekomma missbruk. Men, må det förlåtas oss om vi öppet tilstå, at vi uti dessa anfall endast förmärkt ensidighet och et falskt nit, båda så lätt alstrade af en vilseförd opinion. Ej de Autoriteter, som äro denna Inrättnings väktare, hafva mot densamma anfört klagomål — ej enskildta, hvilkas gods vid skedde bergningar varit under densammas förvaltning och vård — ej de, som iklädt sig de trafikerandes förluster, och vid inträffad olycka genom Dykeriets åtgärd, haft at upbära den blifne behållningen — ingen af dessa, säga vi, hafva yttrat missnöje mot detsamma, då deremot män, hvars dyrbara kall som lagstiftare, kräver sakkännedom, oväld och den lugnaste pröfning, synas, ehuru annars agtningsvärde, förglömt dessa pligter, då de med obevista tilmälen angripit en Corporation, hvilken tilvunnit sig odeladt loford och beröm, så väl af inländska och utländska assuradörer, som af andra, hvilka med densamma stått i förhållande, och sjelf inom sitt sköta egt och ännu eger män af anseende och utmärkta förtjenster.

Om derföre dessa försök til uphäfvande af en beståndande ordning, komma at lida skeppsbrott inför den lugna pröfningen och högre beslutande rätten, tro vi at det åtminstone icke blir det ifrågavarande Dykeriet, som lærer vilja updyka och berga, den vind för våg utsände laddning af vilseförde idéer.

74

de

le

de

st

n

g

d

f

c

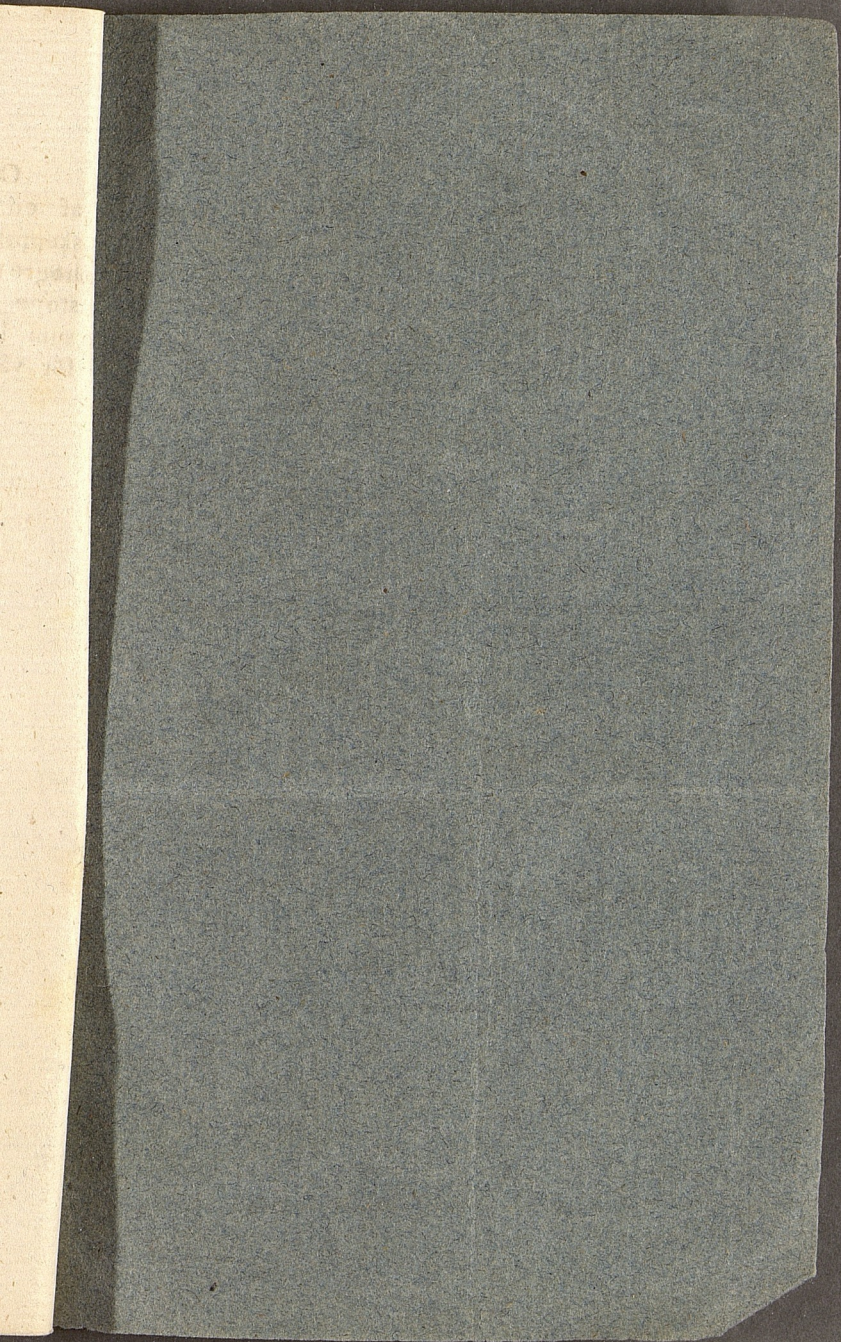
e

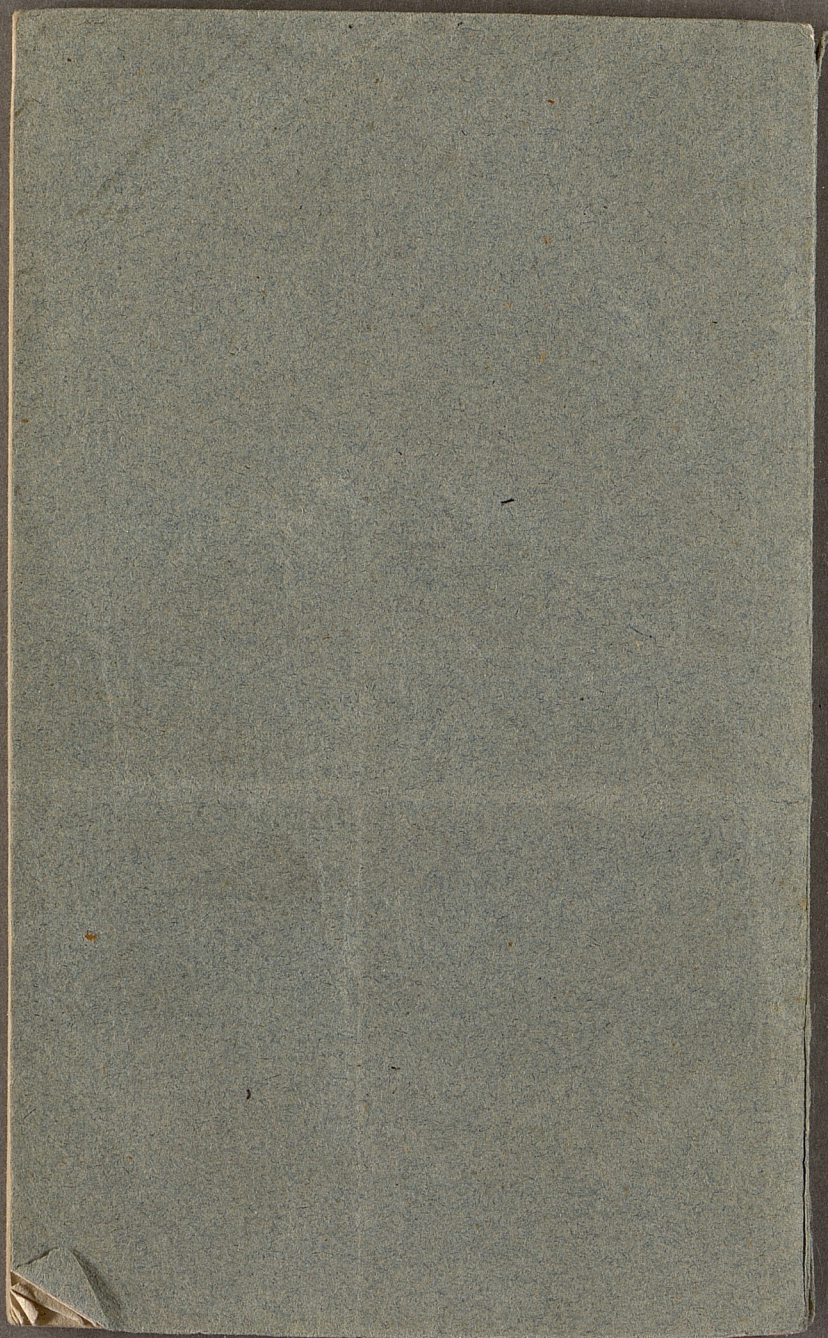
l

c

.

.

www.books2ebooks.eu